

Samen zorgen voor Groen = Zorgen voor onze toekomst

Integrale visie per wijk op groen in de openbare ruimte

Versie 5.5 28 februari 2020

RIDDERKERK

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1 Inleiding	5
1.1 Wij maken ons sterk voor een leefbaar Ridderkerk waar bewoners gelukkig en gezond zijn	5
1.2 De visie beschrijft de uitgangspunten per wijk om deze ambitie te kunnen realiseren	5
1.3 Daarmee geven we invulling aan opgaven uit onze Omgevingsvisie Ridderkerk	5
1.4 Deze integrale visie op groen per wijk in de openbare ruimte is een groeidocument.	6
2 De situatie op dit moment (2020)	7
2.1 Het ontstaan vanuit tien kernen maakt Ridderkerk als gemeente uniek	7
2.2 Vanwege groei staat er druk op het groen binnen de bebouwde kom	7
2.3 De grote openbare groengebieden liggen vooral buiten de bebouwde kom	10
2.4 De grote groengebieden en het groen in onze wijken is niet overal goed verbonden	12
2.5 Ridderkerk is een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven	12
3 Onze ambities	13
3.1 Ambitie 1 – Ridderkerk: de groenste gemeente van IJsselmonde	13
3.2 Ambitie 2 – De grote variatie aan samenhangende natuur in onze gemeente zorgt voor een rijke biodiversiteit	15
3.3 Ambitie 3 - Het groen in onze gemeente beschermt onze gezondheid en stimuleert gezond gedrag	19
3.4 Ambitie 4 - In 2050 is onze gemeente waterrobuust en klimaatbestendig	22
3.5 Ambitie 5 – De energietransitie heeft geleid tot een verbetering van ons openbaar groen	25
3.6 Ambitie 6 – Wij schatten (potentiële) groene ruimte letterlijk op waarde	27
4 Van ambitie naar aanpak	29
4.1 Een aanpak voor onze grote groengebieden	29
4.2 Een aanpak voor onze hoofdgroenstructuur	32
4.3 Een aanpak voor onze wijken	36
4.4 Een aanpak voor de bedrijventerreinen en winkelcentra	42
5 Van aanpak naar acties	45
5.1 Acties op korte termijn vanuit Beheer	45
5.2 Acties die meer tijd en/of geld vragen	46

6	Bijlagen	52
Bijlage 1	Uitgangspunten vanuit beleid en visies	53
Bijlage 2	Participatietraject	54
Bijlage 3	Compensatieschema bomenkap	55
Bijlage 4	Lijst natuurinclusief bouwen	58
Bijlage 5	Analyse wijken	59
	Centrum	59
	West	62
	Oost	67
	Drievliet	72
	Oostendam	83
	Bolnes	91
	Slikkerveer	95

Voorwoord

1 Inleiding

1.1 Wij maken ons sterk voor een leefbaar Ridderkerk waar bewoners gelukkig en gezond zijn

Het belang van goed groen is benoemd in het collegeprogramma 2018-2022. De gemeente Ridderkerk wil graag een groene gemeente zijn maar het aandeel en de kwaliteit van het groen verschilt per wijk. De schaarse openbare ruimte en de nadelige gevolgen van klimaatverandering vragen om duidelijke keuzes in de manier waarop wordt omgegaan met groen.

Elk gebied en elke wijk heeft op het gebied van groen knelpunten maar zeker ook kansen om bij te dragen aan een hoogwaardige gezonde en veerkrachtige leefomgeving, die klaar is voor de toekomst.

De Visie op Groen is een raamwerk van uitgangspunten waarmee de gemeente de kwaliteit en de kwantiteit van haar groen borgt. De visie beschrijft hiermee niet een vastgesteld toekomstbeeld maar moet worden gezien als een 'houding' ten aanzien van groen. Deze houding zal uiteindelijk moeten leiden tot een Ridderkerkse 'mindset' over groen: In Ridderkerk doen wij het op deze manier!

1.2 De visie beschrijft de uitgangspunten per wijk om deze ambitie te kunnen realiseren

De visie omschrijft op de eerste plaats de Ridderkerkse lange termijn ambitie ten aanzien van groen. Dit doen we op basis van een zestal thema's: identiteit, gezondheid (welzijn en leefkwaliteit), biodiversiteit, klimaat, energietransitie en economie.

De verschillende ambities vanuit de thema's krijgen uiteindelijk hun fysieke weerslag in een aantal deelgebieden. Het openbaar groen wordt niet begrensd door een wijkgrens maar heeft veelal een wijk overstijgende structuur vandaar dat gesproken wordt over (deel)gebieden. We formuleren uitgangspunten voor de inrichting van o.a. wijken en groenstructuren. Per deelgebied wordt omschreven waar we concreet mee aan de slag gaan in de periode 2020-2024.

Het slagen van de visie gaat niet alleen om het opschrijven ervan maar om de uitvoering en ook de uitstraling. De gemeente moet het doen samen met bewoners. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor communicatie (intern en extern). Hoe dit wordt opgepakt is omschreven in het hoofdstuk borging en monitoring.

1.3 Daarmee geven we invulling aan opgaven uit onze Omgevingsvisie Ridderkerk

De Omgevingsvisie van Ridderkerk vormt het belangrijkste kader voor het opstellen van deze visie. In de Omgevingsvisie wordt de nadruk gelegd op de betekenis van een aaneengesloten netwerk van groen-blauwe verbindingen voor wandelaars en fietsers. Zowel rondom Ridderkerk als binnen de wijken. Daarbij wordt het belang benoemd van het vergroten van de biodiversiteit. Deze Visie op Groen zoomt verder in op de mogelijkheden voor het groen en doet hierin voorstellen tot op het niveau van de wijk.

Daarnaast zijn er voor meerdere opgaven uit de Omgevingsvisie maar ook vanuit meerdere thema's beleidsdocumenten opgesteld of worden daaraan gewerkt (o.a. cultuurhistorie, luchtkwaliteit). Voor zover relevant nemen we deze ook als uitgangspunt mee. Zie bijlage XX voor een overzicht van beleid en onze uitgangspunten uit dat beleid.

1.4 Deze integrale visie op groen per wijk in de openbare ruimte is een groeidocument.

Gegevens van de verschillende uitvoeringsprojecten geven inzicht in de mate waarin de ambities gerealiseerd kunnen worden en leren ons wat de gedane inzet al dan niet oplevert. Groen is levende materie. Effecten, uitstraling en beleving van een heringericht gebied zijn niet direct meetbaar.

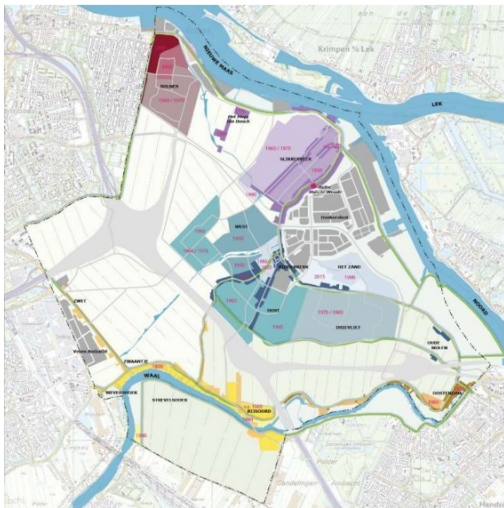
Jaarlijks zullen de uitgevoerde projecten van het jaar daarvoor aan de hand van de monitoring van de groen ambities kort worden beschreven. Het bestuur en de inwoners worden hierover geïnformeerd. De uitvoering van de visie zal voor het eerst medio 2022 als tussenstand worden geëvalueerd. Begin 2025 zal de Visie volledig worden geëvalueerd.

2 De situatie op dit moment (2020)

2.1 Het ontstaan vanuit tien kernen maakt Ridderkerk als gemeente uniek

Vanuit demografisch oogpunt is Ridderkerk een middelgrote gemeente met ruim 40.000 inwoners. De gemeente is onderverdeeld in elf wijken. Daarmee is Ridderkerk qua inwoneraantal ongeveer vergelijkbaar met Zwijndrecht en Barendrecht.

Toch is Ridderkerk anders... Dit komt omdat Ridderkerk, zoals is omschreven in het Erfgoedbeleid, tien 'kiemen' heeft. Deze kiemen zijn allen op een zelfde wijze ontstaan, als dijkdorpen of linten, maar hebben zich in de loop van de tijd allemaal anders ontwikkeld. Vanuit deze tien kiemen heeft de landschappelijke onderlegger de ontwikkeling van Ridderkerk gestuurd. Het resultaat is een zeer divers stedelijk weefsel met een grote variatie aan wijken en buurten.

[Bron: Erfgoedbeleid Ridderkerk, 2013]

De grote kwaliteit van Ridderkerk is dat de grote landschappelijke structuren van de dijken, de Noord, de Waal maar ook de grote parken en landbouwgebieden vanuit elke wijk voelbaar zijn gebleven. En dat dit op een steeds andere manier tot uitdrukking komt in de wijken.

In **bijlage XX** is per wijk beschreven:

- de karakteristiek van de wijk en het groen;
- de status van het groen;
- de kansen voor verbetering.

2.2 Vanwege groei staat er druk op het groen binnen de bebouwde kom

Het groen in Ridderkerk staat onder druk. De invloed van de groei van de metropoolregio Rotterdam-Den Haag is onmiskenbaar. Een snelle blik op het verschil tussen Ridderkerk in 1975 en Ridderkerk anno nu, laat helder zien hoe zowel woningbouw als bedrijventerrein hun stempel hebben gedrukt op het landschap.

Met opmerkingen [MvD1]: Ook daarbuiten dus kan weg

Voor de bewoners van Ridderkerk is er in de afgelopen decennia steeds minder groene ruimte beleefbaar geworden. En er is nog geen einde aan de groei. Ridderkerk heeft voor de komende 10 jaar een flinke woningbouwopgave van ongeveer 1.150 woningen. Een deel daarvan zijn sociale woningen (bron: Regioakkoord Nieuwe Woningmarktafspraken regio Rotterdam 2018 – 2030)

Het belang van kleinschalig groen wordt onderstreept door recent Europees onderzoek (van den Bosch, 2016) dat aangeeft dat het voor de gezondheid van burgers van belang is minimaal 1 hectare toegankelijk groen te hebben binnen 300 meter van je huis. Een belang dat nog eens vergroot wordt door de toenemende vergrijzing van de inwoners van Ridderkerk, en de daarmee samengaannde afname in actieradius en mobiliteit. Onderzoek in Singapore (Wong, 2006) heeft bovendien aangetoond dat het effect van 2 kleine parkjes op de hitte in een stad groter is dan 1 groot park. Het

belang van kwalitatief hoogwaardig groen is dus groter dan ooit. Gelukkig wordt er op veel vlakken binnen de gemeente al gewerkt aan vergroening en de beleving van groen;

- Zo zijn er al diverse schoolpleinen vergroend.
- In het Reijerpark zijn in 2016 diverse eko-eilanden aangelegd om de waterkwaliteit te verbeteren.
- Al meerdere jaren werkt de gemeente aan de ontwikkeling van natuurlijke speelplaatsen
- Met de bewoners wordt er vanuit operatie Steenbreek gewerkt aan het vergroenen van de particuliere ruimte
- Vanuit beheer wordt sterk ingezet op het verhogen van de waarde van het groen door het inzetten op extensief beheer.

[groen schoolplein]

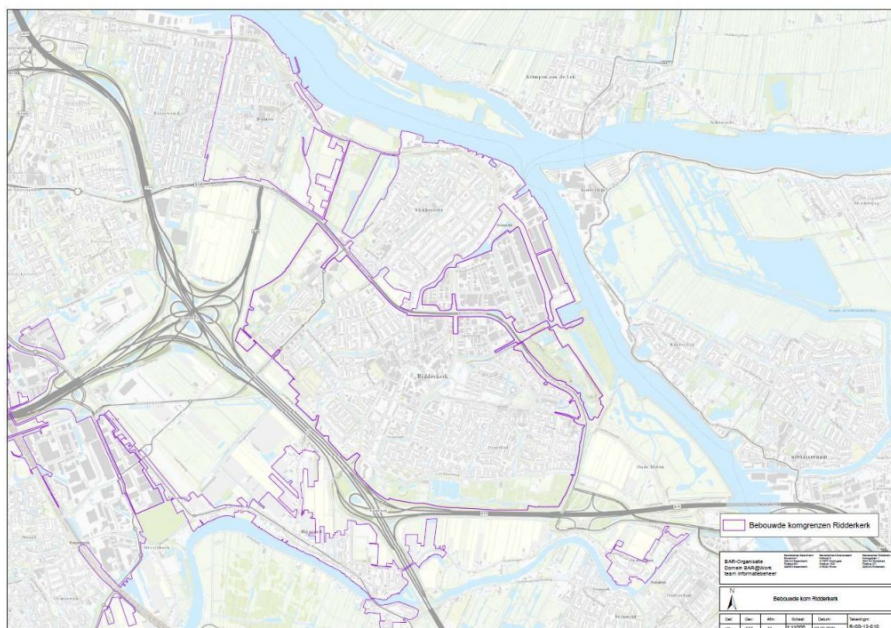
[eco eilanden Reijerpark]

2.3 De grote openbare groengebieden liggen vooral buiten de bebouwde kom

In 2017 publiceerde de Universiteit van Wageningen een ranglijst van groenste gemeentes van Nederland. Ridderkerk eindigde op plaats 312, met plaats 388 voor de gemeente Westland als minst groene gemeente. De ranglijst werd bepaald aan de hand van het areaal groen binnen de bebouwde kom. Het cijfer zegt dus vooral iets over de beschikbaarheid van groen in de buurt. Met een totaalareaal aan openbaar groen in de wijken van 1.281.767 m² en een woningvoorraad van 20.965 woningen in 2019, heeft Ridderkerk 61 m² groen per woning. Per inwoner (dat waren er 46.204 in 2019) heeft Ridderkerk 28m² groen binnen de wijken.

Alleen... Ridderkerk heeft relatief veel openbare groengebieden die buiten de bebouwde kom liggen, aan de randen van de diverse wijken. De grote groengebieden vormen samen met de agrarische gronden een 'groene kraag' rondom het gehele stedelijke gebied. Deze groene kraag is op regionale schaal een belangrijke recreatieve en ecologische verbinding tussen de Hoeksche Waard en het groene hart. Voor Ridderkerk zelf vormt het een belangrijke groene buffer tegen verstedelijking. De groene kraag bestaat enerzijds uit parkgebieden: het Oosterpark, Reyerpark, Donckse Bos en Donckse velden, de Gorzen, de Grienden en het Waalbos en anderzijds uit landschap met agrarische functies.. Tel je dat groen mee dan kom je op ruim 150m² openbaar groen per woning. Deze grote groengebieden zijn dus heel erg belangrijk als buffer tegen verstedelijking.

(verkorten. Alleen één maat van groen per inwoner koppelen aan landelijk gemiddelde. Geen totaalwaarde. Niet aansprekend)

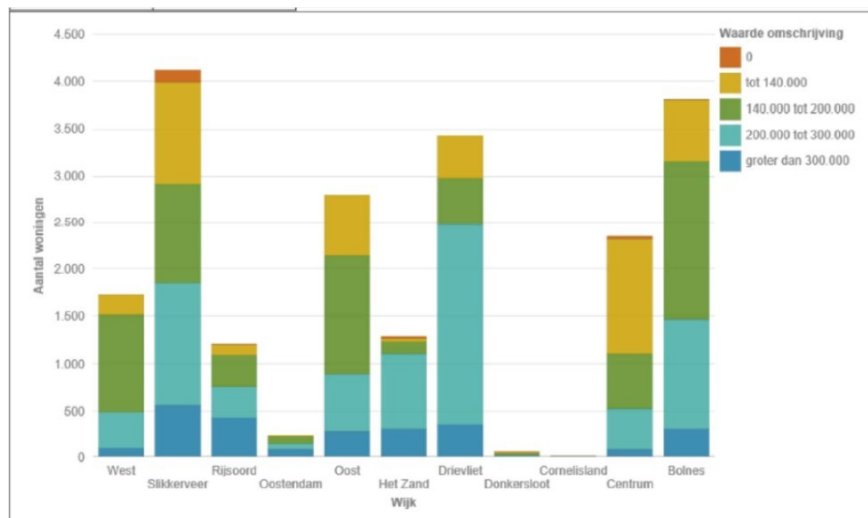
[Grenzen bebouwde kom Ridderkerk – duidelijker kaartje]

Met opmerkingen [MvD2]: 150m² is voor het openbare groen dus niet inclusief agrarisch landschap. Verhaalte iets anders dus

Met opmerkingen [AvK3]: Voeg hier een kaart (of meerdere kaarten) toe met daarop de te onderscheiden gebieden, volgens mij:

1. De wijken en bedrijventerreinen
2. De grote openbare groengebieden
3. De hoofdgroenstructuur

Voor de aanwezigheid van groen is er geen concrete norm. Wel is in de Nota Ruimte een richtgetal gegeven van 75m² per woning wat minimaal aanwezig zou moeten zijn voor de bewoners aan toegankelijk openbaar groen. De Verenigde Naties spreekt van een norm van 48m² per inwoner.

Aantal woningen	Ridderkerk					Totaal
	0	tot 140.000	140.000 tot 200.000	200.000 tot 300.000	groter dan 300.000	
Bolnes	2	641	1.695	1.153	307	3.798
Centrum	30	1.207	585	441	82	2.345
Cornelisland		1			7	8
Donkersloot	1	13	13	16	4	47
Drievliet		451	505	2.120	351	3.427
Het Zand	23	29	116	800	309	1.277
Oost		652	1.252	609	282	2.795
Oostendam	2	27	78	50	82	239
Rijnsoord	3	100	340	325	428	1.196
Slikkerveer	127	1.072	1.065	1.286	562	4.112
West		209	1.028	393	91	1.721
Totaal	188	4.402	6.677	7.193	2.505	20.965

[Bron: <https://intranet.bar-organisatie.nl/umbraco/weten-en-regelen/gegevens-en-processen/basisinformatie/>]

Gebrek aan vierkante meters kan worden gecompenseerd door beleving. En groenstrook met dicht, gevarieerd en hoog opgaand groen aan de randen kan deze als het ware afschermen van bebouwing en verkeer erbuiten. Hiermee kan een bewoner even 'verdwijnen' uit de bebouwing, en rust en groen ervaren, op een relatief smalle maar goed ingerichte strook groen. Ridderkerk heeft relatief veel groenstroken met een geschikt formaat en een grote behoefte aan herinrichting.

Met opmerkingen [AvK4]: Als je zo'n figuur toevoegt is het belangrijk dat ik vanuit de tekst snap welke informatie hierin staat. Nu begrijp ik hem niet.

Met opmerkingen [MvD5R4]: Goed punt. Ga ik nog uitleggen

Met opmerkingen [RF6]: Nieuw stukje toegevoegd. Misschien nog plek aanwijzen waar het concreet kan worden.

2.4 De grote groengebieden en het groen in onze wijken zijn niet overal goed verbonden

De dijken en groene lobben van Ridderkerk vormen tezamen de binnenstedelijke hoofdgroenstructuur. Omdat het meeste groen in Ridderkerk zich aan de buitenranden bevindt fungeert deze hoofdgroenstructuur als essentiële groene long voor Ridderkerk en verbinding tussen wijk en buitengebied.

[kaartje binnenstedelijke hoofdgroenstructuur]

De groene lobben zijn de langgerekte groen-blauwe stadsparken van Ridderkerk. Ze brengen de natuur de stad in en vormen een belangrijke recreatieve verbinding van de inwoners van Ridderkerk met het buitengebied. Op een aantal plaatsen valt de hoofdgroenstructuur samen met de hoofdontsluitingswegen van Ridderkerk, zoals bij de Vlietlaan en de Vondellaan. De groene lobben worden op veel plaatsen intensief beheerd. De soortkeuze van de onderbeplanting is vrij monotoon en gaat vaak abrupt over in gazon. Ook richting het water zijn de overgangen vaak abrupt. De meeste watergangen in de wijken zijn veelal voorzien van beschoeiing.

De dijken zijn van oudsher de structuurdragers van het landschap en nu grotendeels opgenomen in het stedelijk gebied van Ridderkerk. Ook de dijken zijn onderdeel van de hoofdgroenstructuur. Ze kenmerken zich door een beplanting van essen, esdoorns of lindes. De bermen worden hoofdzakelijk extensief beheerd. Uitzondering zijn de Ringdijk ten noorden van Slikkerveer en de Oostmolendijk. Deze hebben nog een waterkerende functie en zijn dan ook onbeplant.

[kaart beheer van de hoofdgroenstructuur in bebouwd gebied]

De hoofdgroenstructuur is in 1994 vastgelegd door het aannemen van de groenbeleidstrategie Ridderkerk. De structuur is vervolgens overgenomen in de Structuurvisie 2020 en recent in de Omgevingsvisie 2035.

De hoofdstructuur heeft dus zijn kracht bewezen. Tegelijkertijd staan we voor nieuwe opgaven (zoals klimaatadaptatie en verdichting) die druk zullen uitoefenen op openbare ruimte maar ook meer zullen vragen van de openbare ruimte (bijv. waterberging).

2.5 Ridderkerk is een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven

De bereikbaarheid van Ridderkerk is uitstekend door de ligging aan de A15 en A16. Bovendien is er een grote diversiteit aan vestigingslocaties: op nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen, op aantrekkelijke bestaande bedrijventerreinen, in het compacte centrumgebied of de diverse winkelcentra.

[Kaartje bedrijventerrein en winkelcentra]

Ridderkerk kent meerdere bedrijventerreinen. Boelewerf, Cornelisland, Business knooppunt Ridderkerk, Donkersloot-Noord, Donkersloot-Zuid, Kastanjelaan, Nieuwe-Reijerwaard, De Groenenwaert en Veren Ambacht. De bedrijventerrein kenmerken zich over het algemeen door brede toegangswegen voorzien van functionele en strak onderhouden beplanting, een overmaat aan verharding in de openbare ruimte en een groot oppervlak uitgegeven terrein.

Een bedrijventerrein zoals Reijerwaard, met veel aandacht voor groeninrichting, heeft een aantrekkende werking voor bedrijven met dezelfde mindset, en stimuleert naastgelegen bedrijven om hierin mee te gaan.

... nog uitbreiden

3 Onze ambities

3.1 Ambitie 1 – Ridderkerk: de groenste gemeente van IJsselmonde

Ridderkerk is onderdeel van een prachtig landschap met een rijke historie en een rijke variatie aan groen. Dit groen is op elk schaalniveau beleefbaar en bereikbaar en bepaald in belangrijke mate de identiteit van de gemeente. Hoe zorgen we dat groen deze rol ook in de toekomst blijft vervullen?

3.1.1 We zien onze omgeving als recreatie- en productielandschap met hoogwaardige natuur

Ridderkerk ontleent zijn identiteit aan ligging in het unieke deltalandschap van het eiland IJsselmonde. De kenmerken van dit Deltalandschap komen terug in zowel de grootschalige groengebieden rondom Ridderkerk als in de karakteristiek van linten, dijken en lanen in de gemeente zelf.

Stedelijke druk heeft er in de afgelopen decennia voor gezorgd dat de herkenbaarheid en beleefbaarheid van dit landschap is verminderd. Niet voor niets is er vanuit de landschapstafel Groen IJsselmonde sterk ingezet om het Deltalandschap van IJsselmonde robuuster en weer beter herkenbaar te maken. Vanuit het uitvoeringsprogramma Landschapstafel IJsselmonde (2015-2019) zijn bijvoorbeeld biodiversiteit (-beleving) van de Crezeepolder en het gebied rond de Waal versterkt.

[Nieuw kaartje]

3.1.2 Groen is altijd een volwaardige component bij een ruimtelijke ontwikkeling

Niet alleen de kwaliteit en kwantiteit van het groen moeten worden vastgelegd maar ook de waarde, zodat voorkomen wordt dat groen achteraf wordt ingepast of moet wijken voor ontwikkelingen. Groen zien we hierbij niet als een gegeven. Groen is ook een ontwikkeling.

Naast het vastleggen van huidige waarden (zoals al gebeurd middels de Groene kaart 2018 en Cultuurhistorische Waardenkaart) is het van belang duidelijk in beeld te hebben wat de identiteit is van het groen en welke doelen daarbij worden nagestreefd.

3.1.3 We zien onze hoofdgroenstructuur als onze vogel- en vlindertuinen

We hebben de Groene Kraag van Ridderkerk als belangrijk uitloopegebied voor de inwoners van Ridderkerk. Het bevat de parken en natuurgebieden maar ook het (transformerende) agrarische landschap. Vanuit de Omgevingsvisie wordt sterk ingezet om het met elkaar verbinden van deze gebieden. Voor de identiteit van de 'groene kraag' is het van belang het ook als 1 samenhangend gebied te benoemen en te ontwikkelen. De (potentiele) natuurwaarde van dit gebied zal leidend moeten zijn in de ontwikkeling van deze identiteit.

Op bovenwijks niveau bepalen de singels, de dijken en de groene lobben het groene beeld van Ridderkerk. Ze vormen de hoofdgroenstructuur van Ridderkerk binnen de bebouwde kom. Elk onderdeel van deze structuur heeft zijn eigen karakteristiek en eigen betekenis binnen een wijk of buurt. Maar gezamenlijk is de potentie meer dan de som der delen. Gezamenlijk vormen ze een (in

Met opmerkingen [RF7]: Stukje toegevoegd. Sneeuwbeleffect beschreven. Geen foto van groen rond Reijerwaard kunnen vinden. Zou wel goeie vervanging kunnen zijn voor foto van Zwolle.

Met opmerkingen [AvK8]: Iedere paragraaf beschrijft één ambitie vanuit een thema. Probeer de ambities ook te prioriteren. De belangrijkste ambitie eerst.

Met opmerkingen [AvK9]: Zouden we iedere ambitie kunnen uitdrukken in een icoon? Die iconen kunnen we dan gebruiken in het volgende hoofdstuk bij de aanpak. Zo maken we inzichtelijk op welke manier we invulling geven aan onze ambities.

Met opmerkingen [RF10]: Uitvoeringsprogramma concreter gemaakt

potentie) samenhangend netwerk van groen- en blauwe verbindingen, dragen ze in belangrijke mate bij aan de verkoeling van buurten, zijn het de parken van Ridderkerk en de visitekaartjes van een wijk. Door de binnenstedelijke hoofdgroenstructuur in samenhang te ontwikkelen, als vogel- en vlindertuinen, ontstaat een krachtige identiteit waarin verscheidenheid mag blijven bestaan.

In Ridderkerk bevindt zich veel groen aan de randen van de wijken (grotendeels vastgelegd in de Hoofdgroenstructuur). In de wijken zelf blijkt er relatief weinig openbaar groen aanwezig te zijn. Maar juist voor de leefbaarheid van de wijk is goed groen op buurt- en straatniveau onmisbaar. Een groenstrook op korte afstand, met rijke biodiversiteit waarin je je even kan afschermen van alle muren, stenigheid en verkeer, kan mensen verleiden meer naar buiten te gaan.

3.1.4 We zien het groen in onze wijken als ons arboretum

Het groen in de straat, het plantsoen voor de deur, en die grote boom op de hoek, zijn sfeerbepalend voor je directe woonomgeving. De karakteristiek van de openbare ruimte en het groen in een buurt zijn vaak ook onlosmakelijk verbonden met het stedenbouwkundige plan en daarmee de tijdsgeest.

Tegelijkertijd staat het groen in buurten meer dan elk ander groen onder constante druk. De 'conditie' van groen in straten is vaak minder dan in grote groengebieden. Bomen in straten worden niet vaak ouder dan 30 jaar. Waar meer parkeerruimte nodig is, verdwijnt groen als eerste. Waar geen ruimte is in de ondergrond na herinrichting komt groen ook niet meer terug.

Maar juist het groen in de straat verdient het om met liefde behandeld te worden. Voor de bijdrage aan het klimaatprobleem, voor de karakteristiek van een buurt en als nestplaats voor vogels, kleine zoogdieren en insecten. Waarom kijken we niet naar het groen in onze straten als een waardevolle verzameling van soorten, die zorgen dat je blij wordt van waar je woont, waar we goed voor willen zorgen en waar we als gemeente trots op zijn? Het wijkgroen als ons eigen arboretum dus.

3.2 Ambitie 2 – De grote variatie aan samenhangende natuur in onze gemeente zorgt voor een rijke biodiversiteit

Biodiversiteit vertegenwoordigt een enorme economische waarde. Wat we eten is direct of indirect te herleiden naar biodiversiteit. We gebruiken biologische bronnen als bouw materiaal, grondstof voor medicijnen en als grondstof voor technologische innovatie. Onze mooiste recreatieve ervaringen zijn vaak te herleiden naar de rijkheid van een plek. Hoe groter de biodiversiteit hoe kleiner de kans op het ontstaan van ziektes (bij mens, dier en plant) en hoe groter de aanpasbaarheid aan klimaatverandering.

Maar ook indirect is biodiversiteit van belang. Mensen voelen zich beter in een groene omgeving. Een rijke omgeving zorgt voor ontspanning en 'je thuis voelen'. Een groen uitzicht heeft bewezen effect op het genezingsproces van zieken. Een rijke biodiversiteit zorgt voor een beter leefklimaat en daarmee voor een grotere waarde van onze gemeente.

De biodiversiteit in de gemeente is enorm gebaat bij variatie aan groen en variatie aan leefomstandigheden. Tegelijkertijd draagt variatie aan groen in grote mate bij aan de leefkwaliteit van de bewoners. Het gaat hierbij om zowel variatie in soorten als variatie in leefgebieden.

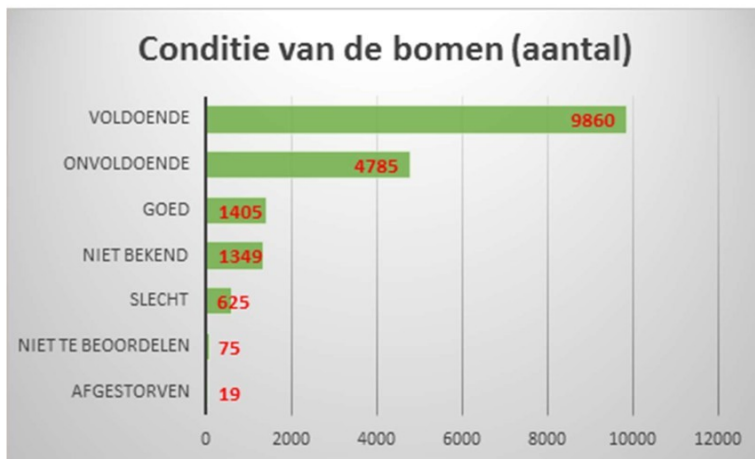
Inzetten op het beleefbaar maken van biodiversiteit – andere foto met juiste mengsel

3.2.1 Iedere goed groeiende boom vergroot de biodiversiteit

Het groen in Ridderkerk staat meer dan gemiddeld onder druk. Dit heeft alles te maken met de dynamiek van een stedelijke omgeving met relatief beperkte ruimte voor het groen in de wijken. Van de ongeveer 18.000 bomen in beheer bij de gemeente is meer dan 25% als onvoldoende te beoordelen volgens het Handboek Bomen (Norminstituut Bomen), welke door de gemeente als standaardwerk wordt gehanteerd bij beheer en onderhoud.

Met opmerkingen [RF11]:

Met opmerkingen [RF12]:

Met opmerkingen [RF13]: Wat zegt deze grafiek? Ridderkerkse bomen?

Onvoldoende betekent in dit geval dat er bij deze bomen sprake is van stagnerende groei en dat er zichtbaar verstoorde groeikenmerken zichtbaar zijn. Bomen die in bovenstaande grafiek als slecht zijn beoordeeld vertonen naast gestagneerde groei afstervingsverschijnselen.

Stagnerende groei van bomen is inherent aan de groeiplaats in een stedelijke omgeving. Waar voor gewaakt moet worden is dat we 'onvoldoende' gaan accepteren als 'gewoon'. Dat we niet beter weten of een boom in de stad is altijd klein en kwakkelend.

[foto onvoldoende boom]

Een beoordeling 'onvoldoende' kan en mag geen uitgangspunt zijn bij de aanplant van bomen. De waarde van een plek is veel groter met een goed groeiende boom, waarin vogels willen nestelen, met een grote diversiteit aan insecten en waar we optimaal kunnen profiteren van ondermeer de verkoelingscapaciteit en waterbergingscapaciteit van een boom of boomstructuur.

Bomen komen het meeste tot hun recht in een natuurlijke omgeving. Waar ze dicht bij elkaar kunnen staan, letterlijke steun hebben aan elkaar en elkaar beschermen tegen de elementen. Een stedelijke omgeving is voor een boom zelden optimaal. Een stadsboom wordt 9 van de 10 keer aangepast aan de eisen van de omgeving (bijv. snoei overhangende takken of vormsnoei) of de boom zelf past zich aan aan de situatie (bijv. vanwege een beperkte groeiplaats). Bomen in een stedelijke omgeving worden zelden ouder dan 40 jaar. Dit is inherent aan de levensduur van de openbare ruimte (gem. 40 jaar) en de civieltechnische infrastructuur (40 jaar).

Een ontmoedigende gedachte, wetende dat bomen die in hun natuurlijke omgeving staan makkelijk honderden jaren oud kunnen worden. Een boom die 40 jaar oud wordt in een stedelijke omgeving zou je daarbij, door beperkingen in boven- en/of ondergrond, kunnen zien als een permanent zieke boom. Een boom die bij lange na niet zijn maximale capaciteit heeft bereikt als het gaat om CO₂-opname, wateropname, verkoeling of biodiversiteit.

De potentie van het streven naar gezonde bomen voor de vergroening van een stad is dus enorm. De hoofdgroenstructuur van Ridderkerk biedt ruimte op deze potentie optimaal te gaan benutten. Maar ook parken, plantsoenen en overhoeken kunnen worden benut om bomen tot gezonde bomen (met conditie 'goed') te kunnen laten uitgroeien.

Met opmerkingen [RF14]: Kan een nieuwe inrichting/aanpassing omgeving die bomen van 40 jaar nog een langer leven geven, of zijn ze door bijvoorbeeld genetica gedoemd te sterven na 40 jaar?

3.2.2 Met iedere ruimtelijke ontwikkeling vergroten wij de biodiversiteit

In de parken en plantsoenen hebben bezuinigingen in beheer in combinatie met versnippering eveneens geleid tot een afname aan soortenrijkdom aan planten en daarmee een afname aan leefgebied voor dieren. Vooral in de wijken is dit merkbaar. Het is belangrijk om bij de ontwikkeling van groen beter te kijken naar de ecologische potenties van een plek.

Maar niet elke plek heeft de zelfde mogelijkheden. Zo zal de hoofdgroenstructuur prima kunnen fungeren als een aaneengesloten ecologisch netwerk binnen het stedelijk gebied. Het groen in de straten kan hieraan bijdragen maar hier zal meer rekening gehouden moeten worden met de beperkingen in oa. (groei)ruimte. Voor het groen rondom Ridderkerk, de grote groengebieden, zal gewerkt kunnen worden met specifieke doelsoorten en habitattypes.

Uitgangspunt moet zijn dat je **met** de natuur werkt en niet er tegen. Hierbij kan ook stedelijke ontwikkeling een belangrijke rol vervullen door bijv. natuurinclusief te bouwen.

3.2.3 Ecologische kennis is een vereiste voor het realiseren van deze ambitie

Bijvoorbeeld om in beeld te krijgen wat de potenties zijn van groen of mogelijk groene gebieden. Ecologische kennis is verder vereist om goed advies te kunnen geven over de te gebruiken soorten van groen op een plek. Variatie is daarbij gewenst. Dit kan bijvoorbeeld op basis van de 10-20-30 regel van Santamour Volgens deze regel mag binnen een gemeente maximaal 30 procent van het totaal aantal bomen bestaan uit één familie, bijvoorbeeld Fagaceae, slechts 20 procent van het totaal uit een bepaald geslacht, zoals Quercus, en maar 10 procent van het totaal uit een bepaalde soort of cultivar, zoals robur.

Deze regel wordt interessant als deze wordt toegepast per wijk of wijkdeel. Hiermee verplicht je je om ook op plaatsen met weinig ruimte goed na te denken over de positionering en soortkeuze van bomen.

Bij de aanplant van bomen streven we ook naar een variatie in leeftijd. Bij eventuele vervanging in de toekomst vindt dan geen kaalslag plaats. Dit kan door in een project bij aanleg al verschillende groottes aan te planten.

Tot slot is het van belang goed te kijken naar de herkomst van beplanting. Inheemse en autochtone soorten zijn van nature beter bestand tegen ziektes en dragen beter bij aan een samenhangend ecosysteem dan uitheemse soorten.

Met opmerkingen [RF15]: Voorbeelden te technisch, zou ik verwijderen. Familie en soort is zo ook wel duidelijk.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Aantal soorten insecten en mijten
<i>Salix</i> (5 soorten)	Wilg	450
<i>Quercus robur</i> & <i>Q. petraea</i>	Zomer en Winter eik	423
<i>Betula pubescens</i> & <i>B. pendula</i>	Zachte en Ruwe berk	334
<i>Crataegus monogyna</i>	Eénstijlige meidoorn	209
<i>Populus</i> (4 soorten)	Populier	189
<i>Pinus sylvestris</i>	Grove den	172
<i>Prunus spinosa</i>	Sleedoorn	153
<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte Els	141
<i>Ulmus</i> (2 soorten)	Iep	124
<i>Malus sylvestris</i>	Wilde appel	118
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar	106
<i>Fagus sylvatica</i>	Beuk	98
<i>Picea abies</i>	Fijnspar	70
<i>Fraxinus excelsior</i>	Gewone es	68
<i>Sorbus aucuparia</i>	Wilde lijsterbes	58
<i>Tilia</i> (2 soorten)	Linde	57
<i>Acer campestre</i>	Veldesdoorn	51
<i>Carpinus betulus</i>	Haagbeuk	51
<i>Acer pseudoplatanus</i> *	Gewone esdoorn	43
<i>Larix decidua</i> *	Europese lariks	38
<i>Juniperus communis</i>	Jeneverbes	32
<i>Quercus rubra</i> *#	Amerikaanse eik	12
<i>Castanea sativa</i> *	Tamme kastanje	11
<i>Ilex aquifolium</i>	Scherpe hulst	10
<i>Aesculus hippocastanum</i> *	Paardenkastanje	9
<i>Juglans regia</i> *	Walnoot	7
<i>Taxus baccata</i>	Gewone taxus	6
<i>Quercus ilex</i> *	Steenek	5
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia	2
* Uitheemse soort in Groot-Brittannië		
# Data voor Hongarije		

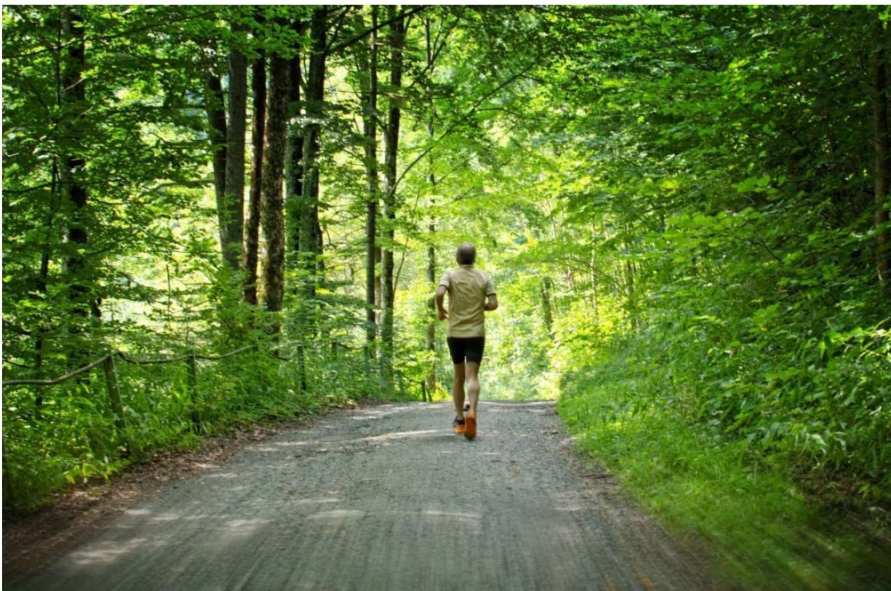
Arbor Vitae (2011) – hoeveelheid insecten op inheemse en uitheemse boomsoorten

3.3 Ambitie 3 - Het groen in onze gemeente beschermt onze gezondheid en stimuleert gezond gedrag

Groen is goed voor ons. Even een frisse neus halen is voor niemand vreemd. Alleen al het kijken naar de kleur 'groen' heeft een ontspannend en stress reducerend effect. Wetenschappelijke onderzoeken tonen de directe relatie aan tussen de hoeveelheid groen in een buurt en het voorkomen van gezondheidsklachten, angsten en depressies.

Een groene omgeving maakt ons simpelweg gelukkiger en gezonder.

Onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (Zhang, 2015) toont aan dat juist de bruikbaarheid en toegankelijkheid van het groen van groot belang is voor de gezondheid en het welzijn van een gemeenschap omdat hiermee een reden ontstaat om naar buiten te gaan en verbinding aan te gaan met je woonomgeving.

Groen kan op twee manieren worden toegepast om de gezondheid van de bewoners van Ridderkerk te verbeteren:

1. zorgdragen voor een comfortabele leefomgeving met schone lucht en verkoelende plekken;
2. het stimuleren van gezond gedrag.

3.3.1 Met grote bomen op de juiste plek verbeteren wij het comfort van onze leefomgeving
Voor het beschermen van gezondheid is het van belang dat groen een positieve bijdrage blijft leveren aan het verbeteren van de relatief slechte luchtkwaliteit (NO2 rond grenswaarde). Hierbij spelen zowel kwaliteit (grootte van bomen) als kwantiteit (aantal bomen, oppervlakte aan groen) een belangrijke rol.

Voor het bieden van voldoende verkoeling op hete dagen zijn grote bomen (die volledig kunnen uitgroeien) ook essentieel. Vooral voor ouderen is hittestress een risico. De nabijheid van verkoelend groen op hete dagen is voor deze doelgroep steeds belangrijker aan het worden.

Omdat de beleving van 'slechte lucht' wordt versterkt door toenemende hitte door klimaatverandering kan groen, en kunnen met name bomen, hier een dubbelrol vervullen.

Daarom is het belangrijk:

- dat elke gekapte boom wordt gecompenseerd;
- dat de biomassa (bladoppervlak) op termijn toeneemt (meer grote bomen);
- dat goed wordt gekeken naar de meerwaarde die herplant kan opleveren voor de omgeving en de mensen die er wonen..

3.3.2 Mensen maken meer uitjes en ommetjes wanneer groengebieden toegankelijk en goed verbonden zijn

Het stimuleren van gezond gedrag wordt echter steeds belangrijker. We bewegen met elkaar steeds minder. In Ridderkerk voldoet maar 41% van de bewoners aan de beweegrichtlijnen van de GGD. Vooral ouderen bewegen te weinig.

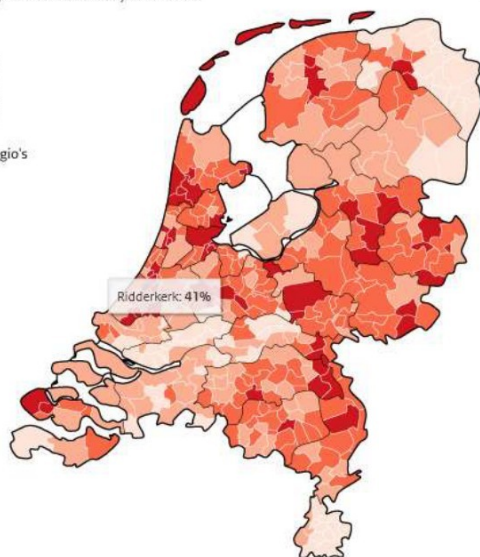
Voldoen aan Beweegrichtlijnen 2016

Per gemeente, volwassenen van 19 jaar en ouder

Percentage

- 36 - 46
- 46 - 51
- 51 - 56
- 56 - 67

— GGD-regio's

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2016 GGD'en, CBS en RIVM

Inherent hieraan is de toename van overgewicht. Sinds 1990 is het aantal Nederlandse volwassenen met matig of ernstig overgewicht gestegen van 1 op 3 naar 1 op 2. Bij kinderen is dit percentage gelijk gebleven (ca. 12%).

Vanuit het Speelbeleid Ridderkerk wordt ingezet op een percentage van 3% van het oppervlak openbare ruimte voor speelvoorzieningen. Voor andere doelgroepen bestaat deze normering niet, terwijl gebruik en beleving van het groen voor een ieder belangrijk is. Met name voor ouderen.

Ridderkerk heeft vergeleken met het landelijk gemiddelde een relatief groot percentage aan ouderen (24.1%). In 2030 is dit percentage 27,2%. In 2040 zal 28,3% van de bevolking 65 jaar of ouder zijn (CBS). *(is het ver boven landelijk gemiddelde of een beetje?)*

Er zal in de openbare ruimte meer rekening gehouden moeten worden gehouden met de mobiliteitseisen en –wensen van ouderen. In het kader van gezondheid en leefbaarheid betekent dit dat de openbare ruimte zo ingericht moet worden dat ouderen aantrekkelijker, beter bereikbaar en toegankelijker groen in de buurt hebben.

3.3.3 We stimuleren eetbaar groen in de openbare ruimte

Kruiden, noten en fruit zitten in allerlei inheemse soorten planten en bomen, maar ze kunnen veel meer in de publieke ruimte worden geplant. Hiermee wordt het groen nuttiger en interessanter voor méér doelgroepen. Daarbij zorgt het voor betere kennis van de natuur en van (gezonder) voedsel. Voedselbossen bijvoorbeeld zijn vaak ook mooi groen om doorheen te lopen.

Met opmerkingen [AvK16]: Onderaan deze paragraaf staat nog iets over verkoelend groen voor ouderen. Wat is dat en moet je dat niet toelichten? Ik lees er verder niets over.

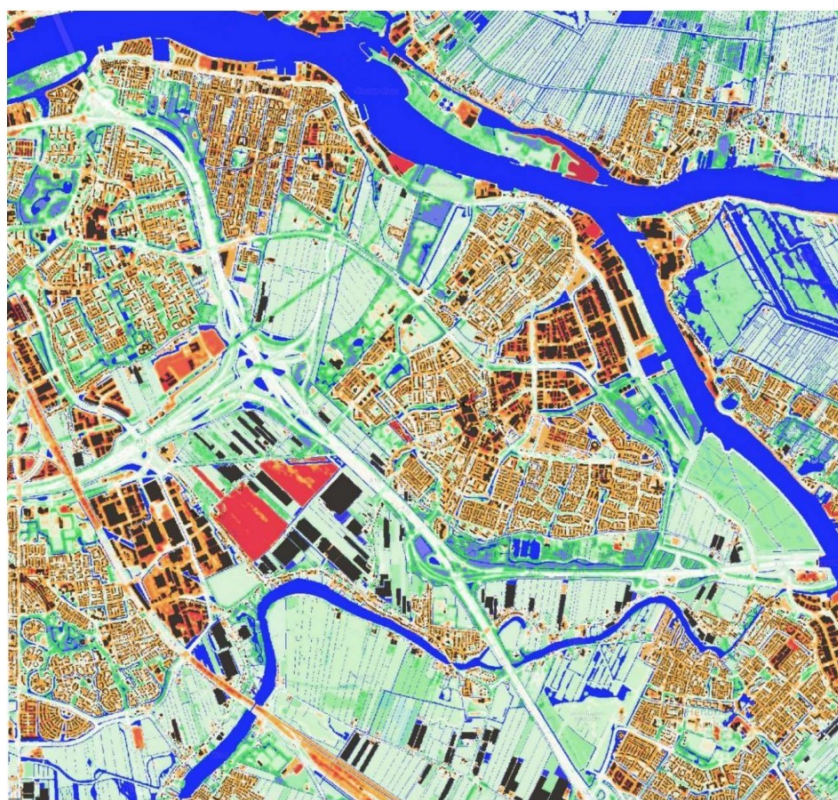
Met opmerkingen [MvD17R16]: Check! Toegevoegd in 3.3.1

3.4 Ambitie 4 - In 2050 is onze gemeente waterrobuust en klimaatbestendig

Deze ambitie is vastgelegd in het Nationaal Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie van het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Voor het bereiken van de ambitie is een groene omgeving essentieel. We zullen maatregelen moeten treffen die betrekking hebben op de uitdagingen hittestress, langdurige droogte, extreme neerslag, bodemdaling en biodiversiteit. Iedereen, zowel publiek als privaat, heeft hierin een verantwoordelijkheid.

3.4.1 Klimaatbestendig inrichten verkleint de kans op schade door klimaatverandering

De gemeente heeft hier vooral een rol in een passende inrichting van de publieke ruimte. Vooral voldoende groen bij hitte, en voldoende waterbuffer bij extreme neerslag moeten uitgangspunten worden voor publieke ruimtes als groenstroken, straten en parkeerplaatsen.

AANZIENLIJK WARMER

WARMER

NEUTRAAL

KOELER

AANZIENLIJK KOELER

GEBOUWEN

WATER

Figuur 4 - Hittestress in Ridderkerk – hoe roder de kleur hoe groter de kans dat hittestress optreedt

Ook kaartje wateroverlast totaal toevoegen!

Met opmerkingen [AvK18]: Maar wat is dat dan? Ik lees dat nergens.

Met opmerkingen [MvD19R18]: Deze titel is niet goed. Want hier wordt uitgelegd wat het probleem is. Titel moet iets zijn van: Wat betekent de klimaatverandering voor onze leefomgeving

Met opmerkingen [AvK20R18]: Klopt het nu wel? Ik heb de tekst iets aangepast. Volgens mij is onze ambitie om ons met klimaatbestendig inrichten schade als gevolg van klimaatverandering te verkleinen.

Het exacte verloop van de klimaatverandering is niet te voorspellen. Wel gaat het nu sneller dan we gewend zijn. Bij het opstellen van deze visie liet meer dan de helft van de bewoners weten dat zij de nadelige gevolgen van de klimaatverandering ervaren. Driekwart zegt zich zorgen te maken over deze verandering in de toekomst.

Te verwachten effecten zijn bijvoorbeeld:

- De natuur verandert. Soorten uit warmere gebieden voelen zich steeds meer thuis in Nederland. In sommige gevallen leidt dit tot plagen, zoals de eikenprocessierups. De natuurlijke vijanden hiervan ontbreken nog of worden niet gefaciliteerd. Soorten die zich niet kunnen aanpassen aan de warmte verdwijnen.
- Schade door extreme hoeveelheden neerslag op één plek, die door de versteende omgeving niet weg kan.
- Gezondheidsklachten nemen toe. Periodes van hitte kunnen ernstig effect hebben op mensen die in stenige omgevingen moeten verblijven. Hite wordt daar extreem versterkt. Dit geldt ook voor smog, dat slecht is voor de luchtwegen.
- De natuur verdroogt. De zomers kennen langere periodes van droogte waardoor veel van de huidige planten en bomen dood gaan. Bewoners gebruiken meer kostbaar drinkwater om de tuinen te sproeien.

Klimaatbestendig inrichten betekent dat we rekening te houden met deze effecten.

3.4.2 De robuustheid en toekomstbestendigheid bepaalt de soortkeuze van groen

Klimaatverandering heeft een direct effect op groen en tegelijkertijd kan groen bijdragen aan een goede adaptatie.

Het huidige groen is niet bewust gekozen op basis van het vermogen om zich aan te passen aan een veranderend klimaat. Dat zal moeten veranderen. We zullen op de eerste plaats moeten zorgen dat groen bestand is tegen extremere weersinvloeden.

- We moeten in beeld hebben wat het effect is van klimaatverandering op groen. Welke soorten kunnen de nieuwe omstandigheden nog wel een tijdje aan?
- Daarnaast moeten we goed in beeld hebben waar het risico op droogte of wateroverlast aanwezig is. Waar ligt het grootste risico en hoe kunnen we er dáár het meest aan doen?
- Meer variatie in groen biedt niet alleen zichtbare kwaliteit maar ook betere weerbaarheid tegen nieuwe diersoorten of nieuwe ziekten. Welke mate van variatie, bijvoorbeeld in bomen langs een weg, accepteren we?

We zullen soms dus ook onze fysieke leefomgeving zo moeten inrichten dat deze bestand is tegen het veranderend klimaat. Zo zullen er plekken zijn waar we de sponswerking van de openbare ruimte moeten vergroten door:

- Het toepassen van meer waterbergend groen, zoals wadi's, in de openbare ruimte.
- Het oppervlaktewater lokaal infiltreren door het doorlatend maken van verharde oppervlakten, zorgt voor snel opnemen van water in de ondergrond en houden het water beschikbaar bij droogte in de zomer. (sponseffect) Het apart afvoeren of opvangen van regenwater wat op daken valt, zodat het riool wordt ontlast.

Met opmerkingen [RF21]: Netto neemt biodiversiteit dan niet af

Met opmerkingen [MvD22R21]: Die snap ik niet

En er zullen plekken zijn waar we bewust hitte moeten terugdringen, door:

- Schaduwrijke plekken te creëren, die voldoende koelte brengen
- Straten en pleinen te voorzien van bomen en groene gevels om de stralingswarmte te temperen
- Meer groene plekken te maken die verkoeling brengen door verdamping.

3.4.3 We nemen de waarde vanuit mitigatie mee bij het bepalen van de gewenste eigenschappen van het groen

Mitigatie betekent het beperken van de effecten van bijvoorbeeld klimaatverandering door het probleem zelf aan te pakken. Groen kan enorm helpen bij het terugdringen van CO₂. Met name bomen zijn enorme CO₂-sponzen. Zo lang een boom groeit legt deze CO₂ vast. Hierbij is de maat van de boom bepalend voor hoeveel CO₂ kan worden opgenomen. Hoe gezonder en groter een boom, des te meer CO₂ wordt vastgelegd. Zo lang een boom niet wordt gekapt blijft de CO₂ ook vastgelegd.

Klimaatbestendigheid als uitgangspunt bij ontwikkeling en herinrichting

3.5 Ambitie 5 – De energietransitie heeft geleid tot een verbetering van ons openbaar groen

De gemeente Ridderkerk streeft er naar om in 2050 CO₂ neutraal te zijn. Om de klimaatdoelen te halen, moeten wij inzetten op energiebesparing en het gebruik van fossiele brandstoffen stoppen. De verduurzaming van onze energievoorziening komt de komende jaren in een versnelling. In 2050 moet alle energie van duurzame bronnen komen, zoals bijvoorbeeld zon en wind.

In regionaal verband werkt zij samen met 22 andere gemeenten en overige stakeholders om een Regionale Energie Strategie (RES) op te zetten. De RES brengt in beeld welke stappen gezet kunnen worden om te komen tot een betaalbare, betrouwbare, schone en veilige energievoorziening voor iedereen in de regio Rotterdam-Den Haag in 2050. In de RES staat de energieopgave van deze regio centraal, met daarbij het potentieel voor duurzame opwekking en besparingen en plannen om de vraag en het aanbod bij elkaar te brengen.

In 2021 moet elke gemeente een door de raad vastgestelde Transitievisie Warmte hebben. De warmtevisie geeft per wijk inzicht in het meest geschikte duurzame alternatief voor aardgas tegen de laagst maatschappelijke kosten. Op dit moment zijn er een drietal alternatieven denkbaar: all-electric, warmtenet of hernieuwbaar gas. Ook geeft het inzicht welke wijken het meest geschikt zijn om als eerste te starten met het aardgasvrij maken daarvan.

3.5.1 Door een ondergronds warmtenet ontstaat bovengronds ruimte voor verbetering van groen

Mocht er sprake zijn van de aanleg van een warmtenet dan is dit van invloed op de ondergrond maar ook op de bovengrond. Sterker nog, de impact op het ondergrondse profiel is zo groot dat er kansen kunnen ontstaan om het beter te gaan doen en juist de ondergrondse ruimte, en daarbij de bovengrondse ruimte te optimaliseren.

3.5.2 De kwaliteit van ons landschap staat centraal bij het uitvoeren van onze energieopgave

Als gevolg van de energietransitie gaat onze leefomgeving veranderen. Wij willen het opwekken van duurzame energie ondersteunen, maar ook het landschap en het groen binnen de gemeente Ridderkerk beschermen. Om deze reden moeten alle (geschikte) daken worden benut voor de opwekking van duurzame (zonne-)energie. De verwachting is echter dat wij onze energieopgave hiermee niet gaan halen. We zullen ook moeten inzetten op het opwekken van duurzame (zonne-) energie op en rondom onze infrastructuur en in ons buitengebied. We zetten hierbij de kwaliteit van het landschap centraal.

We willen het toepassen van zonnepanelen slim aanpakken en waar mogelijk combineren met andere functies. We gaan op zoek naar de meerwaarde voor de omgeving door (financiële) participatie, educatie, het toevoegen van recreatie en/of het vergroten van de biodiversiteit.

Fotos uit eigen archief gebruiken

Energietransitie als kans; bijv. niet groene gebieden opofferen maar wel daken benutten

3.6 Ambitie 6 – Wij schatten (potentiële) groene ruimte letterlijk op waarde

Een groene woonomgeving heeft een directe invloed op de waarde van de woning. Groen draagt bij aan het vestigingsklimaat voor bedrijven. Groen in en om de werkvloer zorgt voor een hogere productiviteit. Een comfortabel en aantrekkelijk winkelcentrum zorgt voor hogere omzetten. Aan de hand van objectieve criteria kunnen we deze directe economische waarde meetbaar maken. Dit noemen we de inclusieve waarde van groen.

3.6.1 Groene ruimte is kostbaar, maar kwetsbaar

Het is belangrijk om als gemeente grip te houden op de ontwikkeling van onze schaarse ruimte. Wil de openbare ruimte optimaal van waarde kunnen zijn voor de bewoners en ondernemers dan wil je goed kunnen sturen op toekomstige behoeftes.

De waarde van de openbare ruimte zit hem uiteindelijk niet alleen in de betekenis voor bewoners maar ook in de flexibiliteit dit het biedt bij ontwikkelingen. Het is de 'lucht' in de gemeente. Groen is hiervan een essentieel onderdeel.

Toch zie je nog vaak groene gebieden, of potentieel groene gebieden verdwijnen voor ontwikkeling. Als we zuinig moeten zijn op onze openbare ruimte moet ook duidelijk zijn welke waarde of potentiële waarde die ruimte representeert.

We willen de waarde van groen meetbaar maken en ons kapitaal beschermen

3.6.2 We gebruiken de inclusieve waarde van groen bij het afwegen van ontwikkelingen. Ridderkerk is onderdeel van een dynamische omgeving waar de kwaliteit van groen en landschap onder druk staan. Binnenstedelijke verdichting en uitbreiding zorgen voor een intensiever gebruik maar ook juist meer behoefte aan kwaliteit. Dat vraagt om een goed afwegingskader.

Met opmerkingen [AvK23]: Ik zou in de onderschriften niet de ambitie herhalen, maar de waarde benoemen.

Zo'n afwegingskader is ook nodig bij grote ontwikkelingen, zoals de transitie van landbouwgebieden en de opschaling van bedrijventerreinen. Het is belangrijk dat groen en natuur als instrument worden meegenomen om uitbreiding of functieverandering voor elkaar te krijgen.

Op dit moment wordt alleen de functionele waarde gegarandeerd vanuit het bestemmingsplan. Daarnaast zijn in de APV2018 voor houtopstanden waardecriteria opgenomen met betrekking tot:

- Gebruikswaarde:
 - de natuurwaarde van de houtopstand;
 - de landschappelijke waarde van de houtopstand;
 - de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand
- Belevingswaarde
 - de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpsschoon;
 - de beeldbepalende waarde van de houtopstand;
- Toekomstwaarde
 - de cultuurhistorische waarde van de houtopstand;

Bovenstaande waarden van groen zijn echter niet meetbaar. Hoe bepaald je de landschappelijke waarde? En hoe verhoudt dat zich tot de waarde van een bouwproject? Aan de hand van de inclusieve waarde van groen, uitgedrukt in euro's, kunnen we die afweging beter maken.

Hulpmiddelen voor het bepalen van de inclusieve waarde zijn:

- TEEB (<https://www.teebstad.nl/>);
- het programma I-Tree;
- de Groene Baten Planner (via Atlas Natuurlijk Kapitaal).

4 Van ambitie naar aanpak

Meer en kwalitatief beter groen doen we samen. Met bewoners en partners als het Waterschap, Wooncompas, Rijkswaterstaat en beheerders van kabels en leidingen. Daarin zijn we lerend, flexibel en leveren we maatwerk. In dit hoofdstuk beschrijven we de aanpak per gebied. Daaruit blijkt hoe we de in het vorige hoofdstuk beschreven ambities bereiken.

[kaartje met alle deelgebieden – totaal aan groen – groen kraag, lobben, wijkgroen]

4.1 Een aanpak voor onze grote groengebieden

4.1.1 De verbindingen tussen de grote groengebieden verbeteren

Dat is de opgave voor de grote groengebieden die in onze Omgevingsvisie Ridderkerk is beschreven. De grote groengebieden van Ridderkerk zijn in vele opzichten van groot belang voor de leefbaarheid van de stad. Dat blijkt ook uit veel beleidsstukken van de afgelopen decennia. Voor bewoners zijn de grote groengebieden een belangrijk uitloopegebied. Zij missen alleen goede verbindingen tussen deze verschillende groengebieden.

4.1.2 [afbeelding Groene Kraag inclusief Waal als verbinding] Het verder uitwerken van de visie samen met andere eigenaren en beheerders

Naast een grote diversiteit aan gebruikers zijn in het gebied meerdere eigenaren en beheerders actief. Doelen zijn dan ook niet altijd het zelfde. Als gevolg daarvan worden per project ad hoc keuzes gemaakt over inrichting en beheer. Het gebied raakt hierdoor verder versnipperd.

Dit vraagt om een brede (intercollegiale) maar ook om een verdiepende (integrale) aanpak. Ontwikkelingen kunnen opeens hard gaan. Zeker in een gebied als Ridderkerk, waar de stedelijke druk erg groot is. Voorkomen moet worden dat kansen over het hoofd worden gezien omdat vanuit een enkel belang besluiten worden genomen.

Het is belangrijk gezamenlijk duidelijke uitgangspunten te benoemen ten aanzien van biodiversiteit, klimaat, energietransitie, recreatie, sport, wonen en bedrijvigheid. Relevante vragen daarbij zijn bijvoorbeeld:

- Welke verbindingsmogelijkheden zijn er? En welke kansen liggen er vanuit andere eigenaren?
- Welke ambitie leggen we vast ten aanzien van onder meer biodiversiteit, klimaat, recreatie?

4.1.3 De natuurlijke potentie gebruiken voor meer herkenbaarheid en rijke biodiversiteit
Bewoners vinden de groengebieden soms saai. Hierbij wordt meer variatie genoemd en de wens voor grote bomen die fijnstof afvangen. Met name het Oosterpark wordt regelmatig genoemd als 'te verbeteren'. Een krachtige buffer tegen verstedelijking en een veerkrachtig groengebied vraagt om samenhang. Daarbinnen moet worden gezocht naar variatie in aanbod van functies en beleving.

Met opmerkingen [AvK24]: Je noemt het afwissend grote groengebieden en groene kraag. Ik zou in het hele stuk één term gebruiken.

Met opmerkingen [MvD25R24]: Klopt. De Groene Kraag is ook met landbouw er bij. Grote Groengebieden (de openbare ruimte dus) is beter

Toekomstige beplanting is gevarieerd en streekgebonden

Dat is het uitgangspunt. Het zorgt voor veel meer biodiversiteit en een adaptiever en robuuster bomenbestand. Ook versterkt hierdoor de relatie van bewoners met hun omgeving.

[Gevarieerd en streekgebonden aanbod van bomen, struiken en planten **vervangen door eigen foto**]

Eetbaar landschap in het Oosterpark, Waalbos en Reijerpark

Met name in de grote groengebieden zoals het Oosterpark, Waalbos en Reijerpark is er ruimte voor voedsel. Voor vogels maar ook voor de recreant. De gemeente wil naast meer gevarieerde beplanting ook meer soorten die kunnen voorzien in eetbare vruchten en noten.

[**Inzetten op eten uit de natuur -vervangen door eigen foto**]

Cultuurhistorie zichtbaar maken

Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor cultuurhistorie. Op veel plaatsen zijn sporen uit het verleden te vinden. Deze vertellen het verhaal van de woonomgeving en zijn bepalend voor de identiteit van de omgeving en daarmee van invloed op de relatie van de bewoners met hun leefomgeving.

Kaart cultuurhistorie met uitleg

Meer en grotere bomen planten

De grote groengebieden vormen een in potentie belangrijke kraag van frisse en koele lucht. Juist in gebieden waar natuur de ruimte krijgt kan optimaal CO₂ worden vastgelegd. Bovendien, hoe meer biomassa, hoe meer lucht wordt gezuiverd en fijnstof kan worden afgevangen. Door de schaal van de groene kraag ligt hier in potentie dus een enorme klimaat- en luchtbuffer.

Op veel plekken is de groene kraag direct verbonden met de groene lobben in de wijken, waarmee koele lucht direct de wijken kan instromen. Een belangrijke kwaliteit met het oog op klimaatadaptatie.

In de grote groengebieden ruimte geven aan passende functies uit de wijken

De groene kraag zien wij als het recreatie- en productielandschap van Ridderkerk. Dit landschap zal zo sterk moeten zijn dat het ook functieveranderingen kan opvangen. Het zal als groen raamwerk moeten fungeren waarin uitwisseling kan plaatsvinden met functies die nu bijvoorbeeld in een buurt of wijk liggen. Zo kan een betere balans ontstaan tussen de hoeveelheid groen in de wijken en het groen daarbuiten. Voor gebieden in transitie, zoals bijv. kassengebieden, is het belangrijk dat de groene kraag, ruimte biedt voor andere functies, zonder dat dit ten koste gaat van de groene kwaliteit. Een ontwikkeling moet daarom altijd samengaan met een visie op groen.

Herinrichting van De Nes gebruiken als voorbeeldproject/proeftuin

Het door de gemeente aangekochte akkerland De Nes is bij uitstek geschikt om in te richten met een diversiteit aan inheemse bomensoorten, struiken etc. die bijdragen aan het verbeteren van de biodiversiteit. De Nes kan fungeren als proeftuin maar ook als voorbeeldproject om tot een hogere kwaliteit aan groen te komen. Hiervoor heeft het de voorkeur dat de gemeente zelf het beheer in handen heeft.

De aangepaste inrichting waar deels de natuur zich zelf gaat ontwikkelen zal pas na enkele jaren zichtbaar worden.

Dit project wordt geëvalueerd waarbij opgedane kennis weer als input dient voor aanscherping van de Visie op Groen en kan worden toegepast in een volgend project.

Met opmerkingen [AvK26]: Kunnen we dat ook concreter maken? Met een kaartje bijvoorbeeld?

Met opmerkingen [AvK27]: In potentie.. hoe maken we dat waar? Met meer grote bomen.

Met opmerkingen [AvK28]: Ik zou eerder de hoofdgroenstructuur een groen raamwerk noemen.

Met opmerkingen [AvK29]: Zoals?

Met opmerkingen [AvK30]: Ik begrijp eigenlijk niet wat dit betekent...

Met opmerkingen [MvD31R30]: Ik wil nog goed naar deze tekst kijken. Denk dat hele paragraaf er uit kan want is verwarrend (relatie Groene Kraag – Groengebieden)

4.2 Een aanpak voor onze hoofdgroenstructuur

4.2.1 Zorgen voor een weerbare hoofdgroenstructuur die de wijken met de grote groengebieden verbindt

De hoofdgroenstructuur kan een grote bijdrage leveren aan het klimaatadaptief maken van de wijken. Het brengt frisse en koele lucht de wijken in. Daarnaast maakt de maat van de structuur het mogelijk om bomen groot te laten worden en daarmee veel CO₂ vast te leggen. Bovendien, hoe meer biomassa, hoe meer lucht wordt gezuiverd en fijnstof kan worden afgevangen.

Voor de leefbaarheid en de gezondheid van bewoners is het verder van belang dat groen in de wijk een goede verbinding legt met de grote groengebieden. Uitbreiding van de hoofdgroenstructuur moet in deze behoefte voorzien.

Belangrijke verbinders zijn de dijken en het landschap van de Waal

[afbeelding Groene Kraag inclusief Waal als verbinding]

[foto Waal]

Huidige hoofdgroenstructuur beschermen

In de hoofdgroenstructuur zijn geen ontwikkelingen toegestaan die afbreuk doen aan de kwaliteit van het groen. De kap van bomen is daarom niet toegestaan. Is de kap onvermijdelijk? Dan wordt dat altijd gecompenseerd. Op de eerste plaats ter plekke. Wat er terugkomt is waardevoller dan wat er stond.

Verder is de groeiplaats van bomen altijd zo optimaal mogelijk. Zo kan de boom oud worden en echt waarde krijgen voor zijn omgeving. Elke boom in de hoofdgroenstructuur is daarom in potentie een monumentale boom.

Daarnaast worden er aan de Groene Kaart plekken toegevoegd waar 'gewenste' monumentale bomen zullen moet gaan groeien. (zie ook paragraaf 3.2.1.)

Aanpakken van missende schakels in de hoofdstructuur

We moeten gaan zorgdragen voor een hoofdgroenstructuur die weerbaarder wordt. Dit kan door goed te kijken naar de robuustheid van de hoofdgroenstructuur en tegelijkertijd te zoeken naar nieuwe uitbreidingsmogelijkheden. Op een aantal plaatsen missen er schakels in de hoofdgroenstructuur. Hier liggen kansen voor het verbinden van gebieden en het vergroten van de kwaliteit en kwantiteit van het groen en het water.

Zo liggen er uitdagingen in Slikkerveer en West om de wateroverlast te lijf te gaan. Het uitbreiden van de hoofdgroenstructuur in deze gebieden kan hieraan een bijdrage leveren.

In Donkersloot en 't Zand kan deze uitbreiding juist bijdragen aan het verminderen van hittestress.

Doortrekken HGS in Bolnes

4.2.2 De hoofdgroenstructuur wijkgericht opwaarderen

Zorgen voor meer variatie in de groene lobben

De hoofdgroenstructuur is bij uitstek geschikt als netwerk van ecologische corridors en schakel tussen de wijk en de grote groengebieden. Hier is ruimte voor grote bomen en ruimte voor grote vlakken aan groen en water. De inrichting is echter vaak monotoon en de overgangen land-water zijn hard. De inrichting van de hoofdgroenstructuur bepaalt in grote mate de groenbeleving van de bewoners.

[monotone beplanting en strakke overgangen in huidige situatie lobben]

Een gevarieerd en streekgebonden aanbod van bomen en planten moet het uitgangspunt zijn voor alle toekomstige beplanting. Het zorgt voor veel meer biodiversiteit, een adaptiever en robuuster bomenbestand, het versterkt de relatie van de bewoners met hun omgeving. In de hoofdgroenstructuur ligt de nadruk op levensduur, attractiviteit en adaptiviteit van de beplanting,

Ook bewoners vinden diversiteit van boomsoorten en leeftijd belangrijk. Zij geven de voorkeur aan bomen die geen overlast geven c.q. bomen die niet gekenmerkt worden door ziektes (lepenziekte, kastanjabloedingsziekte)

Aanpassingen in beheer, gericht op het versterken van het ecologisch netwerk

De bermen van de dijken en oevers van de groenblauwe zones in de wijken fungeren als hoogwaardige ecologische linten voor natte en droge flora en fauna, grote bomen als nestplaatsen en stepping stones voor insecten en vogels, inheems bosplantsoen als schuilplaats voor kleine

Met opmerkingen [AvK32]: Geldt dit voor bomen in de hoofdgroenstructuur of in de wijken?

Met opmerkingen [MvD33R32]: Bomen in algemene zin. Daarnaast maken bewoners zich zorgen over het verdwijnen van grote bomen maar ook overlast die ze kunnen geven. Vooral in hoofdgroenstructuur bevindt zich veel beeldbepalend en groot groen. Hier is kwaliteit en behoud van groot belang.

zoogdieren. Per project bekijken wat we met het groen en water willen bereiken en wat dat betekent voor de inrichting

[Hoofdgroenstructuur als vogel- en vlindertuinen - **vervangen door eigen foto**]

Ook voor bewoners is het onderhoud van het groen belangrijk. Hierbij gaat het vooral over aandacht voor het onderhoud en niet zo zeer over de wijze van beheer. Over het algemeen willen bewoners groen wat prettig is om naar te kijken, niet te veel rommel geeft en geen ziektes of allergieën veroorzaakt.

Veel reacties zijn ontvangen over het onderhoud van het groen. Ten tijde van de lancering van de enquête was sprake van een groeipiek en overgang andere werkwijze, onderhoud op basis beeldkwaliteit naar onderhoud op frequentie

Oefenen met klimaatadaptieve maatregelen in Bolnes-Zuid

Er wordt op dit moment onderzoek uitgevoerd naar mogelijke klimaatadaptieve maatregelen in Bolnes-Zuid. Specifiek wordt gekeken naar de mogelijkheden om regenwater af te voeren naar groengebieden. Dit project wordt geëvalueerd waarbij opgedane kennis weer als input dient voor aanscherping van de Visie op Groen en kan worden gebruikt voor een concreet project.

4.3 Een aanpak voor onze wijken

Stukje over de gemene deler tussen de wijken ...

4.3.1 Wijkgericht werken aan het opwaarderen van groene parels, percelen en bomen

Beter benutten van de potentie van onze groene parels

Binnen Ridderkerk is er een grote variatie aan parkjes, plantsoenen, begraafplaatsen en schoolpleinen. Variërend van de monumentale schoonheid van de begraafplaatsen Rusthof en Vredenhof, parkjes zoals het Electropark en Lohmanpark als groene oasen in de wijk, tot speelveldjes zoals in de Prins Bernhardstraat of het Scheldeplein. Deze zijn onmisbaar voor de leefbaarheid van een buurt.

[kaart parkjes / schoolpleinen / begraafplaatsen]

De potentie van dit soort plekken is dus groot. Daarom noemen we ze 'de groene parels van Ridderkerk'. Het zijn bij uitstek plekken waar bomen tot volledige wasdom kunnen komen, die kleur en identiteit kunnen aan een buurt en die als belangrijke (ecologische) schakel fungeren tussen het grootschalige groen van de hoofdgroenstructuur en het kleinschalige groen in de straten en plantsoenen.

[Electropark]

[Prins Bernhardstraat]

Bewoners hebben een duidelijke mening als het gaat om groen in hun directe woonomgeving. Maar op veel plekken worden potenties niet benut en is niet aangehaakt op nieuwe trends en ontwikkelingen.

In de beleving van bewoners zijn de parken en plantsoenen weliswaar mooi, maar wel 'steeds leger' en met 'weinig variatie'. Traditioneel zijn veel plantsoenen ingericht als intensief beheerde groenplekken met beperkte functionaliteit: kijkgroen of om te spelen. Een van de wensen van bewoners is om elk park duidelijk zijn eigen karakter te geven. En wat doen we op dit soort plekken voor de bijen en vogels? En op welke manier kunnen we speelplekken maken zodat de kinderen meer leren over de natuur en de natuur zelf er beter van wordt?

Juist de groene parels zijn plekken waardoor bewoners juist wel of niet trots zijn op hun woonomgeving. Het is aan de gemeente om samen met bewoners invulling te geven aan deze 'trots'. Dat kan zo simpel zijn als het wijzigen van het type beheer of het aanleggen van een natuurspeelplaats. Maar het kan ook betekenen dat er met bewoners wordt gewerkt aan een nieuw ontwerp. In tijden waarin we na moeten denken over het klimaatadaptie maken van onze omgeving kunnen dit soort plekken ook fungeren als tijdelijke waterbuffer.

Begraafplaatsen vormen in deze een uitzondering. Hier is het vooral belangrijk om binnen de monumentaliteit van het groen te zoeken naar mogelijkheden om de biodiversiteit te vergroten en klimaatadaptief te handelen. Het ontwerp van groene parels kun je dus niet los zien van de context (ruimtelijk, sociaal en ecologisch).

Percelen snippergroen koesteren en meer betekenis geven

We moeten zuinig zijn op onze openbare ruimte en het groen daar in. Dit geeft ons flexibiliteit om te anticiperen op de toekomstige impact van de klimaatverandering en een goede buffer te hebben binnen een zich sterk ontwikkelende omgeving. Ook snippergroen moet in deze hoedanigheid worden bekeken. Percelen met een maximum oppervlakte van 200 m² worden aangemerkt als 'snippergroen / restgrond'.

Met opmerkingen [AvK34]: Of juist extensief???

Definitie snippergroen: “Snippergroen / restgrond zijn percelen grond, over het algemeen van geringe afmetingen en van ondergeschikte betekenis, die niet deel uitmaken van de gemeentelijke infrastructuur en van geen of minimale betekenis zijn voor de openbare ruimte.

Snippergroen wordt nu uitsluitend bekeken vanuit de huidige betekenis maar niet vanuit zijn potentiële betekenis. Juist dit soort plekken bieden mogelijkheden om 1 grote boom terug te planten waar er eerder een aantal kwakken zijn verdwenen. Ook een nieuwe trend als een ‘tiny forest’ zou geschikt kunnen op aan te planten op een stukje snippergroen. Op 200m² kunnen al 600 inheemse bomen geplant worden.

[foto tiny forest]

Er zijn percelen grond in gebruik bij derden waarvan niet duidelijk is of dit gebruik met een overeenkomst is vastgelegd. Veelal betreft het percelen met een groenbestemming. We onderzoeken de status van het ongeregistreerd grondgebruik en vorderen oneigenlijk in gebruik genomen gronden terug.

Elke wijk heeft minimaal één boom van de eerste grootte in een straal van 40 meter

Grote bomen hebben een enorme meerwaarde in een wijk. Als oriëntatiepunt, als CO₂-afvanger, als statussymbool, als verkoeler en als bron van leven. Uitgangspunt moet zijn dat elke wijk minimaal 1 boom van de eerste grootte heeft in een straal van 40 meter. Voor deze bomen moet de groeiplaats optimaal zijn zodat deze minimaal 100 jaar oud kunnen worden. Op de Groene Kaart worden deze bomen aangemerkt als toekomstig monumentaal (de ambitie laag)

Bij de herplant of aanplant van nieuwe bomen moet worden gestreefd naar een variatie van soorten. Dit kan bijvoorbeeld op basis van de 10-20-30 regel van Santamour (zie paragraaf 6.2.3). Uitgangspunt bij (her)inrichting is het plaatsen van bomen die een optimale groeiplaats hebben.

Toepassen van gevarieerde onderbeplanting met meer kleur in de langgerekte wijkstructuren

In en tussen de wijken zal de nadruk meer liggen op levensduur, attractiviteit en adaptiviteit van de beplanting. Het is van groot belang de kwaliteit en de kwantiteit van het bomenbestand in de wijken te kunnen garanderen. Het toepassen van monotone onderbeplanting bij bomen in de wijken zorgt weliswaar voor een verzorgd beeld maar is arm vanuit biodiversiteit. Vooral langgerekte structuren in de wijk zijn geschikt om de biodiversiteit te vergroten.

Meer kleur is bovendien een wens van bewoner. Bewoners genieten enorm van groen wat kleur geeft. Groen waar je blij van wordt is nu niet vanzelfsprekend maar zou het wel moeten zijn.

Aandacht voor zorgvuldig beheer en onderhoud

Bewoners maken zich druk om de argeloosheid van het beheer en onderhoud van groen in de wijk; het gebrek aan specifieke aandacht (bijvoorbeeld bij nieuwe beplanting) en de onzorgvuldigheid waarmee het onderhoud gebeurt. Ze willen graag het gevoel dat het groen in hun straat er ook toe doet en niet een moetje is.

Veel nieuwe beplanting is nog kwetsbaar. Het is belangrijk dat er aandacht is voor het aanslaan van deze nieuwe beplanting.

Inrichting van de openbare ruimte op basis van biodiversiteit en aantrekkelijkheid (meer kleur en variatie). Het beheer hierop aanpassen.

Bomen die een slechte vitaliteit vertonen worden nader geïnspecteerd op waarde (volgens compensatieschema).

Noodzakelijke kap van een boom resulteert in het vervangen van een duurzaam bestendige boom die op die plaats passend is in de gewenste structuur. (volgens compensatieschema)

4.3.2 Wijkgericht werken aan meer groen ten koste van verharding

De enquêteresultaten geven aan dat de bewoners van Ridderkerk voldoende groen ervaren als er in iedere straat groen aanwezig is. Groen dat zowel gevarieerd is, kleurrijk maar met name groen dat goed is voor de vogels, vlinders en bijen.

In de wijkbijeenkomsten werd gevraagd of het mogelijk is een vast percentage groen vast te stellen. Buurten worden vaak ervaren als stenig. Voor nieuw en her te ontwikkelen gebieden zou naast een percentage groen in de openbare ruimte eveneens een beperking opgenomen moeten worden van het bebouwd oppervlak en verhard terrein voor de uit te geven woonbestemmingen.

Vergroenen van particulier eigendom, zoals tuinen

Ruimte bieden aan bewoners en stimuleren om met initiatieven en met ideeën en voorstellen te komen voor vergroening van de wijk; vanuit gebruik, beleving en duurzaamheid.

Het opbreken van verharding in tuinen is op dit moment een trend. Met operatie Steenbreek stimuleert de gemeente bewoners om verharding te vervangen door groen.

Niet elke kans of mogelijkheid begint bij de gemeente. Een voorbeeld hiervan is het principe van Leefstraten; een vorm van placemaking waarbij initiatiefnemers laten zien wat de mogelijkheden zijn voor transformatie van een plek of gebied.

Voorbeeld: Binnen de gemeente zijn diverse VvE's. Vanuit één VvE is het initiatief gekomen een strook grond om te vormen tot bloemenweide ter stimulering van de biodiversiteit. De aanleiding was een door de bloemrijke berm geïnspireerde bewoner. Dit initiatief wordt door de gemeente ondersteund. De mate van ondersteuning door de gemeente is maatwerk.

De Omgevingswet gaat mogelijkheden bieden voor bewoners om zelf initiatieven te ontplooiën. Ook het opzetten van een stimuleringsprogramma zou kunnen bijdragen.

Vergroenen van de openbare ruimte en elke school een groen schoolplein

Het belang van kleinschalig groen wordt verder onderstreept door recent Europees onderzoek (van den Bosch, 2016). Voor de gezondheid van burgers is het van belang om minimaal 1 hectare toegankelijk groen te hebben binnen 300 meter van je huis. Een belang dat nog eens vergroot wordt door de toenemende vergrijzing van de inwoners van Ridderkerk, en de daarmee samengaan afname in actieradius en mobiliteit.

Operatie Steenbreek geldt dus ook voor de openbare ruimte. Daarbij... goed voorbeeld doet goed volgen. Een groene verzorgde woonomgeving heeft direct zijn weerslag op hoe mensen omgaan met hun eigen groen.

Een goede voorbeeld is de vergroening van schoolpleinen. Schoolpleinen zijn van oorsprong grotendeels verhard. Vanuit bewegen en spelen in het groen is enkele jaren geleden gestart met een

project Groene schoolpleinen. Inmiddels zijn bij zes basisscholen de pleinen vergroend. De gemeente zet het faciliteren van groene schoolpleinen door. Bij diverse basisscholen zijn de komende jaren nieuwbouwplannen. De ambitie is dat elke basisschool een groen/blauw schoolplein heeft.

Naast het vergroenen van schoolpleinen kun je ook denken aan het verwijderen van verharding op pleintjes, straathoeken en plekken met overmaat. Project Het Sonnet is daar een voorbeeld van. Vorig jaar is er een uitvraag gedaan onder bewoners of er plekken zijn in de openbare ruimte die ze onnodig versteend vinden, in het kader van Steenbreek. Een goede en haalbare suggestie is Het Sonnet. Hiervoor is een ontwerp gemaakt voor het meest extreme en groene scenario inclusief een raming. Dit project kan een mooie link leggen tussen gemeente en bewoners. We laten zien dat Steenbreek ook op eigen terrein goed mogelijk is en kan leiden tot een mooiere en betere buitenruimte.

Meer groen-blauw (bomen, oppervlakte groen, oppervlakte water) waar mogelijk en wenselijk

Herinrichting waar mogelijk combineren met het realiseren van natuurlijk spelen en aandacht voor toegankelijkheid voor en beweging van ouderen

Vastleggen bestaande en gewenste waarde bij herstructurering van de openbare ruimte

Dit onder meer vanuit de ambitie klimaat adaptief te zijn en de biodiversiteit te vergroten.

[eigen foto's van waterdoorlatende verharding en een wadi]

Projecten in de Rivierenbuurt en Bloemenbuurt kunnen hiervoor als voorbeeld dienen.

In de Rivierenbuurt wordt de riolering omgevormd van gemengd naar gescheiden stelsel en zal de bestrating worden vervangen. Deze herstructurering biedt kansen om de buurt meer klimaat adaptief te maken. Bijvoorbeeld door in de ondergrond rekening te houden met een eventueel toekomstig warmtenet. Vanuit Operatie Steenbreek is het idee om bewoners in deze buurt te helpen bij het vergroenen van hun tuinen. Stichting IJsselmonde-Oost wil er aan de slag met vierkante meter tuinen.

In de Bloemenbuurt zijn de bestrating en riolering aan vervanging toe. De bewoners van de Bloemenbuurt kunnen meedenken over de inrichting van de straat en woonwijk. Waar mogelijk komen deze ideeën terug in het ontwerp.

4.3.3 Bij nieuwbouwprojecten gericht rekening houden met klimaatadaptatie en behoud van de natuur

Monitoren prestatieafspraken met Wooncompas over verduurzaming van woningvoorraad

In Ridderkerk zal de komende jaren nog flink gebouwd gaan worden. Zo'n 1150 woningen in de komende 10 jaar. Daarnaast staat de gemeente samen met de woningcorporaties voor de opgaven om het woningbestand te verduurzamen. Samen met Wooncompas (die in bezit is van ruim 8000 woningen in Ridderkerk) maakte de gemeente prestatieafspraken om in 2050 te komen tot een CO2 neutrale woningvoorraad. Onderdeel hiervan is het zoeken naar mogelijkheden om tuinen te vergroenen.

Maatwerk leveren vanuit de wens om klimaatadaptief en natuurinclusief te bouwen

Op 7 november 2019 heeft de gemeenteraad van Ridderkerk een Motie inzake natuurinclusief bouwen aangenomen. In deze motie wordt gevraagd te onderzoeken hoe er structureel aandacht kan komen voor natuurinclusief bouwen in de gemeente Ridderkerk.

Bij natuurinclusief bouwen wordt een gebied zodanig ontwikkeld dat de natuur daarvan geen schade ondervindt en mogelijk zelfs voordelen. Ingrepen kunnen betrekking hebben op gebouwen zelf maar ook op de directe omgeving.

Ter inspiratie voor gemeentes is door de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging een lijst met 42 maatregelen opgesteld waarmee je (in theorie) natuurinclusief kunt bouwen. Om voldoende resultaat te kunnen behalen wordt voorgesteld dat ontwikkelaars/ontwerpers bij nieuwbouw of verbouw minimaal 50% van de maatregelen uit deze lijst toepassen. (zie bijlage 2). Natuurinclusief bouwen is hiermee echter niet gedekt. Toepassing blijft maatwerk en is afhankelijk van de plek in de stad, de grootte van het project en het type ingreep.

Daarbij komt dat natuurinclusief bouwen meerdere doelen kan dienen. Naast het realiseren van klimaatdoelstellingen kan natuurinclusief bouwen bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit (belevingswaarde, gebruikswaarde en de toekomstwaarde) van een gebied. Het is een gemiste kans om bij nieuwbouw of verbouw de focus uitsluitend te leggen op klimaatadaptatie.

Een eigen aanpak op klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen ontbreekt op dit moment. Het is daarom zonde om niet te profiteren van kennis die al aanwezig is en op dit moment wordt ontwikkeld. Bijvoorbeeld binnen het provinciale Covenant Klimaatadaptief Bouwen.

Bij nieuwbouw of renovatie van gebouwen wordt de betekenis van het groen als gelijkwaardige component in de afweging van belangen meegenomen

Niet alleen de huidige betekenis, want die is bij nieuwbouw bijvoorbeeld niet altijd duidelijk, maar ook de gewenste betekenis van het groen.

4.4 Een aanpak voor de bedrijventerreinen en winkelcentra

Zowel gebruikers als ondernemers zijn gebaat bij een prettige winkel- en bedrijfsomgeving. Je moet je auto goed kwijt kunnen, winkels en bedrijven moeten goed bereikbaar zijn, de omgeving moet veilig zijn en comfortabel met voldoende plekken om te verblijven. Maar al deze functies vragen ruimte en concurreren met elkaar.

4.4.1 Benutten van de ecologische potentie op bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen gebruiken als groene verbinder of groene steppingstone in een stedelijk gebied

Op de eerste plaats vormt de brede infrastructuur een perfecte basis voor kleurrijke bermen met een grote diversiteit aan beplanting. Daarnaast zijn de functioneel vormgegeven panden prima geschikt voor vergroening en is in de overmaat aan buitenruimte plaats voor aandacht voor flora en fauna en water(berging). Vergroening zorgt bovendien voor een positieve uitstraling van de bedrijven zelf en is goed voor het welzijn van bezoekers en werknemers.

Op het gros van de bedrijventerrein wordt de ecologische potentie op dit moment niet benut. De beplanting is vrij monotoon en kent harde overgangen tussen heesters en gazon. Daarbij komt dat het grote oppervlak aan verharding zorgt voor veel hittevorming in de zomer en wateroverlast bij piekbuien.

We gaan plekken in kaart brengen waar we snel meer groen kunnen realiseren (quick wins)

Ook met aanpassingen in beheer kunnen we de groene uitstraling en het ecologisch netwerk mogelijk.

[aandacht voor biodiversiteit en welzijn op Hessenpoort in Zwolle – vervangen door eigen foto voorbeeld groen bedrijventerrein]

Vastleggen bestaande en gewenste waarde bij herstructurering van de openbare ruimte

Dit ondermeer vanuit de ambitie klimaatadaptief te zijn en de biodiversiteit te vergroten.

Uitbreiden

[Gildeweg]

Gelet daarop is het gewenst de Gildenweg en de Industrierweg op te nemen in de Hoofdgroenstructuur van de gemeente

Benutten van dakoppervlak op bedrijfspanden voor zonnepanelen

Op bedrijventerrein is veel dakoppervlak wat onbenut is. In plaats van ruimte te zoeken voor zonnepanelen in het landschap zijn veel daken prima geschikt hiervoor. Daarbij kan het plaatsen van panelen prima gecombineerd worden met vergroening. Door de verkoelende werking van het groen zorgen ze voor een hoger rendement van de panelen.

We onderzoeken de mogelijkheid een pilot 'vergroenen van bedrijfspanden en buitenruimte van bedrijven' te starten. Dit kan bijvoorbeeld middels een vergroeningsfonds.

4.4.2 Met meer groen en water zorgen voor een prettig ondernemers- en winkelklimaat Ruimte voor vergroening van winkelcentra benutten op het moment dat er sprake is van herstructurering of herinrichting

Winkelcentra zijn het visitekaartje van een gemeente. Hier wil je mensen naar toe trekken en vast houden. Groen (en water) zijn onmisbaar voor een prettig ondernemers- en winkelklimaat. Zeker met het oog op de klimaatverandering is een winkelcentrum gebaat bij comfort.

Op maaiveld is voor groen niet altijd ruimte of is deze ruimte door toenemende druk schaarser aan het worden. Om tegendruk te kunnen bieden aan alle functies en ontwikkelingen vraagt groen in winkelcentra om een robuuste en samenhangende structuur. Zo'n structuur krijg je alleen voor elkaar als er ook wordt samengewerkt. Ook hiervoor geldt dat de waarde van groen en vergroenen inzichtelijk moet worden gemaakt.

Waar de gemeente aan zet is op het maaiveld, zijn de winkeleigenaren onmisbaar bij het vergroenen van gevels en daken. Met het Ontwikkelperspectief Centrum Ridderkerk is een belangrijke aanzet gegeven voor het vergroenen van het Winkelhart.

Zo wordt het groen aan de randen van het centrum, van de Wetering, het St. Jorispark en de begraafplaats via de sterstructuur onderling met elkaar verbonden. In het winkelgebied wordt

ingezet op meer groen en kleur in de vorm van plantenbakken en gevelgroen. En voor het profiel van de centrumring is de ambitie uitgesproken om meer ruimte te maken voor bomen en hagen.

We onderzoeken de mogelijkheid een pilot 'centrumvergroening' te starten. Dit kan bijvoorbeeld middels een vergroeningsfonds.

5 Van aanpak naar acties

5.1 Acties op korte termijn vanuit Beheer

Het is belangrijk dat er een goede doorvertaling plaatsvindt tussen de te realiseren ambities vanuit plannen en het uiteindelijke beheerplan en werkbesteding. Het realiseren van meer biodiversiteit hoeft niet perse duurder of ingewikkelder te zijn maar vergt wel duidelijke instructies richting de werkploeg. Ook zal de communicatie naar de bewoners toe helder moeten zijn.

Projecten zullen gezamenlijk moeten worden opgepakt, worden opgenomen in het beheerplan en worden vertaald naar een juist werkbesteding.

Nog andere maatregelen dan onderstaande: zoals intensief beheerde gazons naar Bloemenmengsel? Of meer natuurlijk bosplantsoen?

5.1.1 Onderhouden op frequentie in plaats van op beeldkwaliteit

Kosten: geen

Start: 2020

Al tientallen jaren wordt het onderhoud van de openbare ruimte hoofdzakelijk op basis van zogenaamd beeldkwaliteit uitgevoerd. Het betreft o.a. gazonmaaier, schoffelfwerk en onkruidbeheersing op verhardingen. Het niveau van onderhoud van alle plekken is gemiddeld. Dit geeft een gelijkmatiger beeld. Plekken zijn nooit 100% schoon of vervuild. Bij een gemiddelde beeldkwaliteit staan we een bepaalde vervuiling toe. Het onderhouden op de hoogste beeldkwaliteit betekent het gehele jaar door dat de openbare ruimte volledig schoon is. Dit is niet realistisch en onbetaalbaar.

Het blijft alleen moeilijk uit te leggen waarom er na een schoffelfronde, al is het beperkt, onkruid blijft staan. In 2019 is in een deel van de gemeente gestart met het werken op frequentie.

In overleg met de aannemer bepalen we hoe vaak ze een plek onderhouden. Op die momenten verwijderen ze het onkruid dan voor 100%. Ze doen dat zoveel als mogelijk all electric. Daarnaast benadert de uitvoerende aannemer wijkbewoners pro-actief. Deze aanpak resulteert in minder meldingen. Het voorstel is om deze werkwijze voor de gehele gemeente door te voeren.

Met opmerkingen [AvK35]: Geen idee wat dat betekent...

5.1.2 Gebruik van kruiden/bloemenmengsels in plaats van kruidenrijk gras

Kosten: geen

Start: 2020

Dit is één van de eenvoudige aanpassingen in onze woonwijken waarmee in 2019 is gestart. Het zijn aanpassingen voor het uitbreiden van de biodiversiteit. De gebruikte kruiden/bloemenmengsels trekken namelijk bijen en vlinder aan, maar zien er ook mooi uit. Op advies van de Bijenvereniging gebruiken we het bloemenmengsel Tübinger 49A dat uit 11 eenjarige/meerjarige soorten bestaat. En op advies van de Vlinderstichting de mengsels Staygreen 2 en 3. Deze laatste zijn beiden inheemse mengsels (streek-eigen soorten). Het bijen/vlindermengsel Staygreen 3 bestaat uit 26 plantsoorten. Staygreen 2 gebruiken we voor bij de bestrijding van de Eikenprocessierups. Dit mengsel bestaat uit 15 soorten die voor ei-afzettingsmogelijkheden, voedsel en bescherming van nuttige natuurlijke vijanden van de rups zorgen. Bijvoorbeeld voor de sluipwesp.

Deze mengels zijn de afgelopen jaren al op diverse plaatsen ingezaaid en in beheer. Omdat we de natuur zijn gang willen laten gaan, maaien en ruimen we maar één keer per jaar. Bewoners accepteren dat ook. Terwijl dit bij kruidenrijk gras met dezelfde maaifrequentie niet het geval is. Vanuit deze visie zullen nog meer soortgelijke aanpassingen volgen.

5.1.3 Ander maaibeleid

Kosten: geen

Start: 2020

Vanwege Flora en Faunabeheer maaien we op dit moment gefaseerd. Sommige plekken maaien we regelmatig, andere plekken zijn slechts één keer in de één of twee jaar aan de beurt. Bijvoorbeeld de kanten van de watergangen. Zo zorgen we voor nestgelegenheid, maar ook voor schuilmogelijkheden voor vogels, amfibieën en insecten in de winterperiode.

Met ingang van 2020 leidt dit tot diverse wijzigingen:

Vanaf 2020 maaien we het kruidenrijk gras [niet meer/een keer in de ...]. Daardoor versterkt de biodiversiteit versterkt en creëren we meer schuil/ overwinterings- mogelijkheden voor vogels, zoogdieren en insecten.

Op andere locaties slaan we tijdens de maaibeurt een pad (of deel van de locatie) van ca. 40% over. Dat noemen we sinusbeheer of meandermaaien. Door dit maaibeleid ontstaat er meer variatie dat op zijn beurt de biodiversiteit ten goede komt.

5.2 Acties die meer tijd en/of geld vragen

5.2.1 Aanstellen ecooloog

Kosten:

Start: ??

Voor het verkrijgen en vastleggen van kennis over biodiversiteit

Deze ecooloog zal aan de slag moeten met een Ridderkerkse visie op biodiversiteit waarin doelen worden omschreven voor het vergroten van de groene kwaliteit vanuit ecologisch oogpunt. Daarnaast zal de ecooloog de rol moeten vervullen van 'ambitiebewaker'; het bewaken van de ambities uit deze visie en zorgen dat de resultaten worden gemonitord en geëvalueerd.

We gaan een nieuwe lijst opstellen met Ridderkerkse bomen en onderbeplanting die gekozen kunnen worden op basis van lokale oorsprong, klimaatbestendigheid, duurzaamheid (levensduur / niet snelgroeiend) en waarde voor fauna.

Voor het bewaken van de ambities van deze visie

In paragraaf 2 zijn de zes thema's en per thema de ambities benoemd. Bij elk uitvoeringsproject zullen de groenambities worden ingezet. Per project wordt de daadwerkelijke inzet beschreven. De bij het project betrokken groenbeheerder is degene die de monitoring/evaluatie van dat project invult. Dit eventueel in overleg met de aan te stellen ecooloog. Belangrijk is dat de monitoring/evaluatie praktisch en eenvoudig wordt vormgegeven. Dat maakt het werkbaar voor een ieder.

Het resultaat van elke inzet is echter niet altijd eenvoudig te monitoren. Het netto aantal bomen in gemeentelijk beheer is meetbaar. De beleving van het groen en het effect op de biodiversiteit is minder eenduidig meetbaar. In overleg met de aan te stellen ecooloog, de betrokken medewerkers en

Met opmerkingen [AvK36]: Ik snap de wijzigingen in het maaibeleid niet goed.

in samenspraak met het beleidsplatform Natuur, milieu en duurzaamheid wordt dit besproken en ontwikkeld.

Het effect van de wijziging in maaibeheer van enkele keren per jaar klepelen of maaien naar twee keer per jaar maaien en afruimen kan met tellingen van de insectenfauna geteld en vergeleken worden met het ongewijzigde maaibeheer.

Monitoring is ook inzichtelijk maken van kosten en baten. Dit op basis van de gekozen uitgangspunten; welke uitgangspunten hadden we voorheen en welke uitgangspunten zijn nu in dit project gebruikt en wat zijn de kosten en baten daarvan

Monitoring vraagt om een 'ambitiebewaker'. Het voorstel is om dit de nieuw aan te nemen ecooloog te laten doen. De ambitiebewaker monitort wat de Groenvisie oplevert. Diegene zorgt ook voor evaluatie met projectleiders, beheerders en onderhoudsmensen van de verschillende projecten. De ecooloog sluit 2x per jaar aan bij het structureel overleg met het beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid om voortgang te bespreken.

Voor het doen van voorstellen op uitvoeringsniveau om de Groenvisie actueel te houden

De ecooloog kan tevens voorstellen doen het niveau van de visie als gevolg van trends en ontwikkelingen op zowel lokaal als landelijk niveau. Deze voorstellen worden voorgelegd aan de wethouder, college en indien noodzakelijk aan de gemeenteraad. Elk jaar (voor het eerst in februari 2021) stuurt het college een RIB aan de raad met de actuele stand van zaken en de eventuele financiële gevolgen daarvan. In het uitvoeringsprogramma is een overzicht opgenomen van het type monitoring dat per ambitie/onderdeel moet worden ontwikkeld.

5.2.2 Aanvullen van de Groene Kaart met een dynamische ambitiekaart voor groen

Kosten:

Start: ??

Voor het vastleggen van de ambities van locaties

We gaan aan de slag met een Visie-op-Groen-kaart voor Ridderkerk. Hierop worden de ambities verwoord voor bomen en houtopstanden en wordt de voortgang getoond ten aanzien van de realisatie van deze ambities. Deze kaart wordt jaarlijks bijgewerkt.

Hierin wordt bijvoorbeeld vastgelegd dat in de toekomst een straat niet moet bestaan uit kwakkelende boompjes maar een laan moet worden met grote bomen. De plekken waar we snel meer groen kunnen realiseren leggen we vast (quick wins). Ook staat in deze laag welke bomen we als toekomstige monumentale bomen willen laten ontwikkelen. Ook de wensen vanuit (de visie op) biodiversiteit staan hier in.

Om vooruit te kunnen kijken bij concrete werkzaamheden of ontwikkelingen

Het op deze manier labelen maakt inzichtelijk hoe we vanuit beheer moeten omgaan met groen, hoe bij herinrichting en wat we ter compensatie moeten doen mocht er toch gekapt worden. Voor de APV kan dit betekenen dat we compensatie op zo'n manier opleggen dat meteen de gewenste waarde kan worden gerealiseerd (en we niet een kwakkelend boompje terugplaatsen waar er al 1 stond).

Met opmerkingen [AvK37]: Je noemt in je oorspronkelijke verhaal deze dynamische kaart en een visie-op-groen-kaart. Ik ga er van uit dat je met beide hetzelfde bedoeld.

Met opmerkingen [MvD38R37]: Nee. De Visie-op-groen-kaart is een apart product (namelijk die elk jaar laat zien wat de resultaten zijn van de visie). De Groene Kaart is een bestaande kaart waarin is vastgelegd waar blengrijke bomen staan. Deze dient te worden voorzien van een nieuwe laag (nieuw product dat voortkomt uit deze visie): de ambitie laag.

5.2.3 Kennis ontwikkelen over het vastleggen van de inclusieve waarde van groen (in Euro's)

Kosten:

Start: ??

We gaan ambtelijk kennis ontwikkelen over de manier waarop de waarde van groen kan worden vastgelegd (in euro's). Hierbij hoort het vaststellen van een werkwijze hoe we vanaf nu de waarde van groen meenemen in ruimtelijke ontwikkelingen. Het uiteindelijke doel is dat er straks bij elk project een kosten/batenplaatje mbt groen meegenomen kan worden.. We zorgen er voor dat bij de waardebeoordeling van groen ook de gewenste waarde wordt meegenomen. Groen wordt pas waardevol met een doel over lange termijn.

5.2.4 Nieuwe methode ontwikkelen voor bomenkap en compensatie

Kosten:

Start: ??

We gaan werken aan een nieuwe methodiek ten aanzien van kap en compensatie. Een voorstel voor een nieuw compensatieschema is opgenomen in **bijlage XX**. Dit schema gebruiken we ook bij het beoordelen en waarderen van bomen die er slecht aan toe zijn.

We gaan zorgen dat het maken van optimale boomgroeiplaatsen en volledige compensatie standaard wordt opgenomen in een (her)inrichtingsbudget.

Waar mogelijk wordt gekapt hout binnen de gemeente duurzaam hergebruikt. Bijv. in de bouw of in lokaal geproduceerde houten producten en meubels

5.2.5 Actief uitdragen van de visie bij bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen

Kosten:

Start: ??

Groen leeft onder de inwoners van Ridderkerk. Dat hebben we gemerkt bij het opstellen van deze visie. Daarom betrekken we hen actief bij het vergroenen van hun eigen buurt. Ook de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties en ondernemers is daarbij belangrijk. **Actief uitdragen doen we op de volgende manier:**

5.2.6 Actief inzetten op gerichte educatie op scholen

Kinderen zijn niet alleen de burgers van de toekomst, ze zijn soms ook leidend in de keuzes van een gezin. Een schoolprogramma dat de nadruk legt op afvalscheiding of voedselkeuze kan thuis een impact hebben. Een groen schoolplein met educatie hierover kan zorgen dat ook thuis in de tuin tegels worden vervangen door planten

Met opmerkingen [MvD39]: Ja maar educatie hebben we er net uitgehaald omdat het nergens terug komt.

Hoe gaan we communiceren?

Hoe betrekken we bewoners bij het vervolg?

Met opmerkingen [AvK40]: En... hoe gaan we dat doen?

In het lopende jaar is de start gepland van diverse acties die grotendeels bestaan uit zowel interne als externe "reclame" en acties, het opzetten van basismateriaal zoals een soortenlijst van bomen en struiken, het opstellen van een visie op biodiversiteit, het verwerven van kennis om het groenareaal te verduurzamen zoals het tijdelijk aanstellen van een ecooloog en het daadwerkelijk extra groen en extra water (blauw) waar mogelijk te realiseren in projecten.

Om in 2020 te kunnen starten met verduurzamen van het groen in de openbare ruimte is € 250.000 nodig.

Dit budget wordt besteed aan de opstart van het bovengenoemde maar is exclusief de bijdrage aan groen(blauw) in projecten (investeringen, grondexploitaties en marktinitiatieven).

In het geval in 2020 niet het hele budget wordt besteed moet dit worden doorgeschoven naar het volgende jaar omdat de werkzaamheden wel uitgevoerd moeten worden. Voor het doorschuiven wordt een bestemmingsreserve "Verduurzamen Groenareaal" ingesteld.

De uitvoering van de visie vraagt in de periode 2021 - 2025 een investering in het groenareaal van € 1.500.000. Omdat het bestedingspatroon onvoorspelbaar is en het saldo van de begroting niet te belasten met pieken in het uitgaven patroon kan dit bedrag in de bestemmingsreserve worden gestort. Jaarlijks wordt het benodigde bedrag dan onttrokken.

Projecten

De geformuleerde ambities zullen een verhoging van kosten betekenen van het onderdeel groen in diverse projecten, zoals inrichten woonwijken en reconstructies. Deze kosten worden ten laste gebracht van de individuele projecten en worden in tussenrapportages verantwoord.

Vooruitlopend wordt ingeschat dat de ambities van groen een kostenstijging van ca. 5% zullen betekenen. De voorbereiding en afronding van de eerste projecten waarin ambities van de integrale visie worden doorgevoerd leveren gegevens op van de verhoogde kosten die de komende jaren bij kredietramingen standaard zullen worden meegenomen.

Exploitatie

Het uitbreiden van openbaar groen levert in het algemeen hogere beheer-en onderhoudskosten op.

Uiteraard wordt met het vergroten van het groen rekening gehouden met bestendigheid en zoveel mogelijk groen met lage onderhoudskosten.

Echter binnen projecten zal dit betekenen dat het areaal van met name de verharding zal afnemen.

De areaalwijzigingen van verharding en groen worden periodiek doorgevoerd en leveren beheer en onderhoudskosten op die vertaald worden naar de begroting.

De ervaring zal ons leren in hoeverre de reguliere onderhoudsbudgetten aangepast moeten worden.

6 Bijlagen

Bijlage 1 Uitgangspunten vanuit beleid en visies

- CO2-neutraal in 2050.
- Gezondheid en leefbaarheid vergroten door aanzetten tot gezond gedrag. De openbare ruimte speelt hierin een cruciale rol (Omgevingsvisie)
- Robuuster groen (in het kader van teruglopend beheer) en groen met een natuurlijke weerstand tegen ziektes. (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Versterken van het cultuurhistorisch raamwerk (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Zoeken naar inventieve oplossingen voor behoud en versterken van wijkgroen (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Aandacht voor het bufferen en infiltreren van water in de openbare ruimte (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Het vergroten en kwalitatief verbeteren van de natuurgebieden op IJsselmonde om zo te komen tot herstel van de biodiversiteit. (Toekomstvisie Groen en Recreatie IJsselmonde, Landschapstafel, 2019)
- Meer ruimte voor groen, meer ruimte voor ontmoeten en minder openbare ruimte die alleen maar toegankelijk is voor de auto. (Mobiliteitsplan)
- Inrichten van de openbare ruimte zodat mensen verleid worden om meer te bewegen. (Bewegend Verbinden, 2017)
- De groenplekken in de wijk/ in de gemeente inzetten als verbindend groen (Bewegend verbinden 2017).

Voor lopende trajecten gebiedsontwikkeling en herontwikkeling (die nog in schetsfase zijn) en toekomstige trajecten formuleren we in de Groenvisie gebiedsgericht uitgangspunten voor de groencompensatie, inrichting van de openbare ruimte en kwaliteit van het groen.

Thema's	Identiteit	Gezondheid	Biodiversiteit	Klimaat	Energietransitie	Economie
Gemeentelijke beleid						
Omgevingsvisie	●	●	●	●	●	●
Groene Kaart	●					
Bewegend verbinden		●				
Actieplan luchtkwaliteit		●		●		
Mobiliteitsplan	●	●			●	●
CHW kaart	●					
Visie landschapstafel	●	●	●			
Wet- en regelgeving						
Algemene zorgplicht bomen	●		●			
Wet natuurbescherming			●			
WABO	●					●
Omgevingswet	●	●	●	●	●	●
Bestemmingsplan	●	●	●		●	●

Bijlage 2 Participatietraject

Met opmerkingen [AvK41]: Deze info is vooral relevant voor besluitvorming. Daarom schrappen of verplaatsen naar bijlage.

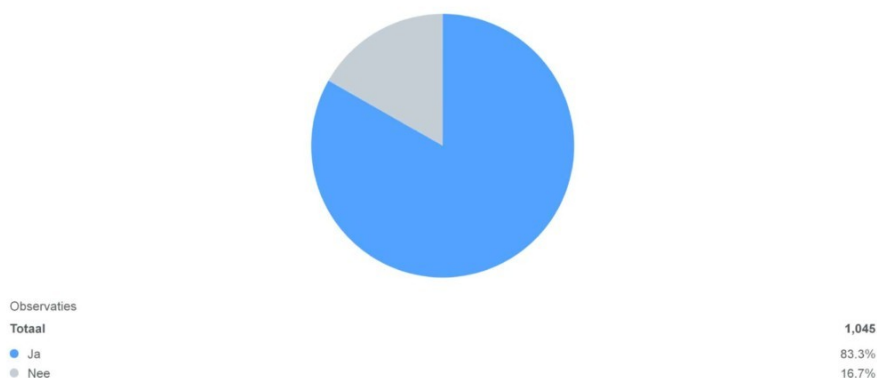
We hebben op verschillende manieren bewoners en ondernemers betrokken bij de inventarisatie en mee laten denken over ambities en uitgangspunten voor het groen; 3 wijkbijeenkomsten (95 bewoners), overleg met het beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid en een enquête onder bewoners (>1400 inzendingen) en ondernemers.

We hadden verwacht een Klankbordgroep te kunnen formeren. Voor deelname aan de Klankbordgroep was helaas bij de verschillende bekende platforms (Natuurvereniging, werkgroep Lucht en Geluid, 3VO Biotoop) en wijkoverleggen onvoldoende belangstelling getoond. Alleen de Natuurvereniging wilde deelnemen. Zij zijn betrokken via de wijkbijeenkomsten en het beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid.

De uitkomsten van de participatie-trajecten worden als bijlage aan de definitieve visie toegevoegd. In grote lijnen is de inbreng als volgt:

- Zeer veel reacties over het onderhoud van het groen. Niet het soort groen is hier de doorn in het oog maar gebrek aan aandacht voor de verzorging ervan.
- Veel vraag om planten/ bomen die goed zijn voor insecten/ dieren (biodiversiteit).
- Veel vraag om gevarieerd kleurrijk groen.
- Minder verstening in de gemeente.
- Groen afstemmen op de locatie met name de bomen.
- Planten/bomen afstemmen op waar de gewenste dieren/ insecten behoefte aan hebben.
- Planten/ bomen die geen allergie veroorzaken, overlast geven en ziektes hebben.
- Verschillende bomen met verschillende leeftijden.
- Voorkom kleine vakjes met één struik
- Verbinden van groengebieden
- Openbaar groen met natuurlijke uitstraling, het hoeft niet overal strak gesnoeid/ gemaaid te zijn (aanpassing maaibeleid).

Ziet u mogelijkheden om groen in de openbare ruimte in en om uw wijk te verbeteren?

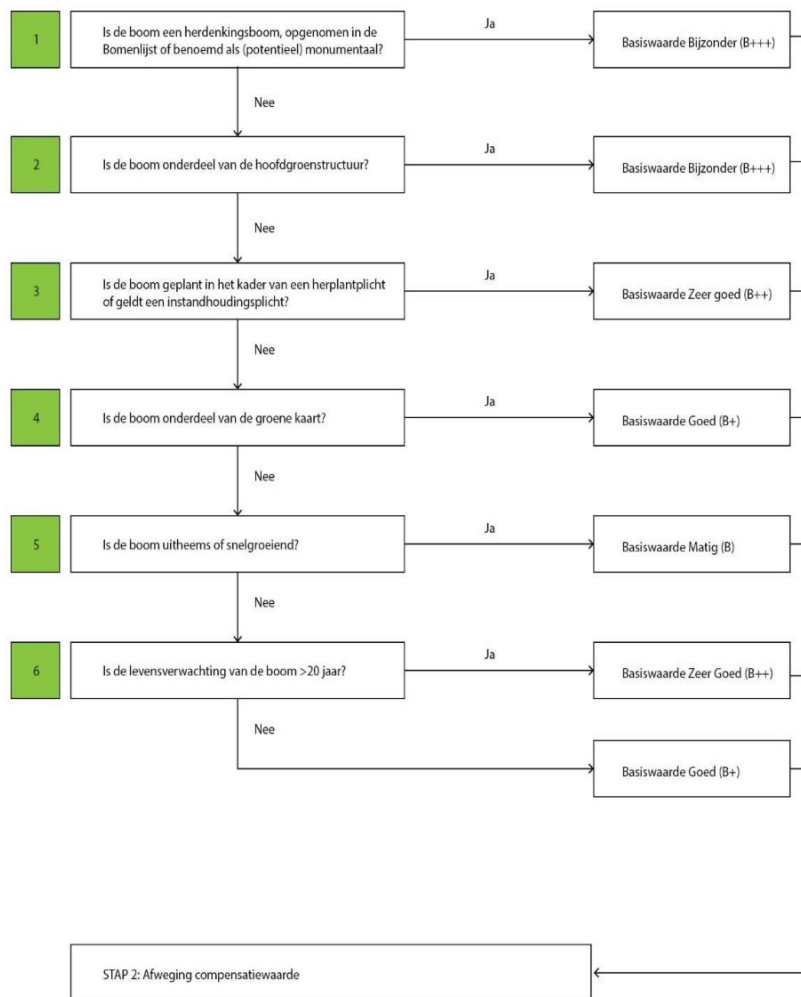

Figuur 2 - 83% van de geënquêteerden denkt dat het beter kan met groen en het merendeel geeft aan hoe

Waardebepaling en compensatie van bomen in Ridderkerk

elke boom telt // elke boom is meer dan waardevol // elke boom wordt gekoesterd // elke boom wordt gecompenseerd

STAP 1: Bepalen basiswaarde bomen

STAP 2: Afwegen compensatiewaarde

De meer of minderwaarden kunnen bij elkaar worden opgeteld of afgetrokken. Een boom zonder landschappelijke waarde krijgt een -. Als dezelfde boom een grote recreatieve waarde heeft krijgt deze een +. Samen blijft de basiswaarde in dit geval gelijk.
 * Een groot risico is altijd reden een vergunning te weigeren
 ** Als de gewenste waarde hoog is, is de Compensatiewaarde altijd minimaal B+

STAP 3: Compensatie

Elke gekapte boom wordt gecompenseerd										
Stamdiameter	N.V.T.	Herplantboom 0-30 cm		30-60 cm		60-90 cm		>90 cm		Bijzondere boom
Compensatiewaarde	B- / B	B+	B++	B+	B++	B+	B++	B+	B++	B+++
Herplantwaarde, op te compenseren bomen per gekapte boom	18-20	1	1	2	2	3	4	4	5	
	20-25		1	1	2	2	3	3	4	
	25-30				1	1	2	2	3	
	30-35						1	1	2	3
	35-40							1		2
	40-50									1
Financiële compensatie	€250	€250	€500	€500	€750	€750	€1000	€1000	€1250	Alleen fysieke herplant mogelijk
										Alleen fysieke herplant mogelijk

Volgorde compensatie	Uitgangspunten aanplant
1. Op de zelfde locatie of In de directe omgeving mits aangetoond kan worden dat dit een meerwaarde oplevert (vanuit bijv. natuurwaarde of leefbaarheid) 2. In de zelfde wijk of landschapstype 3. In een andere wijk of landschapstype 4. Financiële compensatie	Bomen worden voorzien van een optimale groeiplaats, die is ingericht op het bereiken van een maximale leeftijd Herplant uitsluitend met inheemse en bij voorkeur autochtone soorten (gemeentelijke lijst?) Bomen van 1e grootte: >20 m hoog, groeiplaats >25 m ³ Bomen van 2e grootte: 10-20m hoog, groeiplaats >16 m ³ Bomen van 3e grootte: < 10 m hoog, groeiplaats >4 m ³ Bij herplant in een zelfde orde/grootte is bovenstaand compensatie schema van toepassing Bij herplant van een kleinere orde/grootte geldt een factor 1.5 Bij herplant van een grotere orde/grootte geldt een factor 0.5 Bij financiële compensatie wordt het bedrag per boom gestort in het gemeentelijke bomenfonds.

Bijlage 4 Lijst natuurinclusief bouwen

KNNV lijst Natuurlijk inclusief bouwen, KNNV, gewest Zuid-Holland, 15 februari 2019

Deze lijst is niet bedoeld als compensatie voor aantasting of vernietiging van groen.

KNNV, gewest Zuid-Holland 15 februari 2019
Lijst natuurinclusief bouwen
Terrein = de grond die in beheer is van de gebruiker of eigenaar
1. Alle gebouwen hebben groene daken
2. Ieder appartement heeft een nestkast voor vogels of insecten
3. Ieder appartement heeft ten minste 2 m ² ingebouwde bloembakken of groeiplaatsen op het balkon
4. Er zijn voorzieningen voor vleermuizen in en om het gebouw
5. Alle muren zijn waar mogelijk bedekt met (klim)planten
6. De gevels van de gebouwen hebben nestgelegenheid voor zwaluwen of huismussen
7. De biotopen op het terrein zijn ontworpen als natte natuur
8. De biotopen op het terrein zijn ontworpen als droge natuur
9. De biotopen op het terrein zijn ontworpen als semi-natuurlijk
10. Er zijn habitats en overwinteringsplaatsen voor amfibieën
11. Het hele jaar is er voedsel voor vogels beschikbaar
12. Er zijn voorzieningen voor insecten b.v. steenstapel, insectenhotel
13. De ontwikkelaars werken samen met ecologische experts
14. De vegetatie op het terrein heeft in elk seizoen bloeiende planten
15. De vegetatie op het terrein is rijk aan nectar en stuifmeel
16. Er is een rijke variatie aan voedsel (waardplanten) voor rupsen
17. Zorg voor variatie in de beplanting, niet meer dan vijf per soort
18. Alle planten hebben één of andere vorm van huishoudelijk gebruik
19. Er zijn ten minste twee verschillende fruit- en bessenplanten per 100 m ² terrein
20. Het hele terrein wordt gebruikt voor de productie voedsel (groenten, fruit, noten)
21. Alle bomen en struiken op het terrein dragen vruchten
22. Er zijn ten minste 50 regionaal inheemse planten in de tuin
23. Er is een biotoop voor waterinsecten op het terrein
24. Alle niet-verharde oppervlaktes op het terrein hebben een voldoende dikke bodemlaag en kwaliteit om het inrichten van een moestuin mogelijk te maken
25. Het terrein heeft verschillende tuinkamers
26. Het terrein is groen, maar er zijn geen gazons
27. De vegetatie op het terrein heeft een bepaalde kleur of vorm als thema
28. Een deel van het terrein wordt overgelaten aan natuurlijke successie (natuurlijke ontwikkeling zonder menselijke invloed)
29. Afscheidingen worden als haag uitgevoerd met minimaal drie verschillende heesters
30. Afscheidingen worden als takkenril uitgevoerd
31. Het snoeihout blijft op het terrein b.v. in een takkenril
32. Halfverharding is in olivijn uitgevoerd (bindt CO ₂)
33. Alle oppervlakten op het terrein zijn water doorlaatbaar
34. Per 5 m ² verharde oppervlakte is er 1 m ² vijver
35. Al het hemelwater is van het riool afgekoppeld
36. Alle regenwater van de gebouwen en verharde oppervlaktes heeft een tweede gebruik
37. Grijswater wordt verwerkt op het terrein en hergebruikt
38. Het terrein bestaat voor minstens de helft uit water
39. Alle bio-afbreekbaar afval van de huishoudens en de tuin wordt gecomposteerd
40. Enkel gerecycleerde materialen worden op het terrein gebruikt
41. 's Nachts wordt het terrein slechts door het maanlicht verlicht (het binnenlicht schijnt niet naar buiten)
42. Als er buitenverlichting moet zijn, kies verlichting die fauna zo min mogelijk verstoort.
Geïnspireerd door de Greenpoint lijstuit Malmö, (Bron: J., A., 2011)

Bijlage 5 Analyse wijken

6.1.1 Centrum

CENTRUM

1105 BOMEN 43 GESLACHTEN:

Acer 178
Aesculus 28
Alnus 34
Amelanchier 14
Betula 59
Carpinus 43
Castanea 24
Cercis 3
Chamaecyparis 9
Corylus 10
Crataegus 4
Fagus 20
Fraxinus 79
Ginkgo 3
Hedera 11
Juglans 5
Liquidambar 15
Liriodendron 1
Magnolia 4
Malus 20
Metasequoia 24
Morus 1
Parrotia 3
Phellodendron 5
Photinia 3
Pinus 6
Platanus 91
Populus 22
Prunus 126
Pterocarya 1
Pyrus 20

TOP 5 VOORKOMENDE BOOMGESLACHTEN

1. Acer
2. Tilia
3. Prunus
4. Platanus
5. Fraxinus

36 BOMEN MET EEN SLECHTE CONDITIE TOP 5 BOMEN DIE ONVOLDOENDE SCOREN

1. Fraxinus
2. Tilia
3. Malus
4. Acer
5. Phellodendron

Karakteristiek

Het 'centrum' van Ridderkerk bestaat uit een stuk historisch centrum (voornamelijk ontstaan in de periode 1800-1900), het winkelhart van Ridderkerk (1985-2005) en een jaren '60 buurt met portiekflats en grondgebonden woningen rond de Koninginneweg en ten zuiden van de Rembrandtstraat.

De wijk Ridderkerk Centrum wordt begrensd door de Sportlaan, Rotterdamseweg, Ringdijk, Westmolendijk, Donkerslootweg, Vondellaan, Jan Luykenstraat, Burg. de Gaaij Fortmanstraat, Lagendijk, Burg. de Zeeuwstraat, Jhr. van Karnebeekweg en de Groen van Prinstererweg.

De diversiteit aan bouwstijlen, functies en ouderdom maken het centrum qua groen erg gevarieerd. In het winkelhart is er erg weinig groen terwijl in de jaren '60 buurten er een overmaat aan groen aanwezig is op zowel openbaar als eigen terrein.

De belangrijkste grote groenstructuren in het centrum zijn die van de groenzone langs de Rembrandtweg, het Sint Jorisparkje en het monumentale groen rondom de Singelkerk.

Groen

De wijk Centrum is een groene wijk met veel forse bomen. Met name in de jaren '60 buurten staan veel bomen van de 1^e grootte die volop groeiruimte hebben. De onderbeplanting is vaak wel erg monotoon. Langs hoofdwegen bevindt zich voornamelijk intensief beheerd gazon. In de kleinere

straten voornamelijk monoculturen van heesters of gazon. Hier staan tevens de boomstructuren het meest onder druk door parkeervoorzieningen.

[Meester Kesperweg – bomen onder druk]

Het winkelhart van Ridderkerk valt op door zijn enorme hoeveelheid verharding, afwezigheid van groenvlakken en een beperkt aantal bomen. Op het Koningsplein zijn de bomen als monumentaal bestempeld maar zijn dit in principe niet.

Van de 1102 bomen in de wijk centrum zijn er 36 (360?) als onvoldoende beoordeeld. Deze bomen lijken niet specifiek in straten te staan. Wel zijn de meeste van deze bomen snelgroeiend en zal de status 'onvoldoende vooral te maken hebben met de leeftijd van de bomen

Klimaat

Wat positief opvalt aan de wijk is dat hittestress in de woongebieden een beperkte rol lijkt te spelen. Vanwege de aanwezigheid van veel privé en openbaar groen zijn er op korte afstand van elkaar veel verkoelende plekken te vinden.

Wel zie je dat bij piekbuien grote delen van de wijk te maken kunnen krijgen met wateroverlast.

Vanuit beheer

Door renovaties van afgelopen jaren zijn er niet veel knelpunten meer te benoemen. Wel heeft deze wijk te maken met achteruitgang van de aangelegde gazon/grasvelden. Gazons/grasvelden zijn in de loop der jaren dusdanig verzakt dat deze vol putten en bulten zitten wat een vervelend maaibeeld geeft.

Wat is opzet huidig beheer qua plantsoenen / biodiversiteit?

SWOT

Sterktes

- Grote oppervlakte aan groen (prive en openbaar samen)
- Op veel plekken groot groen tot in de straat of zelfs tot voor de deur

Zwaktes

- Kwetsbaar voor wateroverlast
- Veel groen is privaat
- Centrum is enorm versteend

Bedreigingen

- Het vele private groen is kwetsbaar bij herstructurering

Kansen

- Vergroenen van het winkelhart
- Plantsoenen ontwerpen als plekken van koelte en waterbuffering
- Bij herinrichting de inclusieve waarde van groen meenemen en zorgen dat deze in stand blijft en waar mogelijk verbeterd. Voorbeeld: waar 10 bomen in een straat moeten wijken voor auto's bijvoorbeeld 2 bomen terugbrengen die gezamenlijk een grotere waarde vertegenwoordigen.

6.1.2 West

WEST

2347 BOMEN
55 GESLACHTEN:

Acer 304
Aesculus 39
Alnus 81
Amelanchier 5
Betula 81
Carpinus 83
Carya 1
Catalpa 15
Cedrus 9
Celtis 2
Cercis 16
Chamaecyparis 1
Clerodendron 2
Cornus 5
Corylus 74
Crataegus 6
Fagus 89
Fraxinus 193
Ginkgo 2
Gleditsia 44
Ilex 3
Juglans 5
Laburnum 7
Larix 5
Liquidambar 33
Liriodendron 5
Magnolia 13
Malus 46
Metasequoia 13

Morus 31
Ostrya 3
Parrotia 30
Paulownia 1
Phellodendron 2
Photinia 9
Picea 9
Pinus 34
Platanus 90
Populus 222
Prunus 264
Ptelea 2
Pterocarya 9
Pyrus 11
Quercus 127
Robinia 47
Salix 109
Sorbus 23
Styphnolobium 11
Taxodium 7
Taxus 1
Tetradium 2
Thuja 8
Tilia 68
Ulmus 42

TOP 5 VOORKOMENDE BOOMGESLACHTEN

1. Acer
2. Prunus
3. Populus
4. Fraxinus
5. Salix

743 BOMEN MET EEN SLECHTE CONDITIE
TOP 5 BOMEN DIE ONVOLDGENDE SCOREN

1. Fraxinus
2. Populus
3. Prunus
4. Acer
5. Corylus

Karakteristiek

Wijk West is gelegen tussen de Rotterdamseweg aan de noordzijde, de rijksweg A 16 aan de westzijde, de Lagendijk aan de zuidzijde en de Groen van Prinstererweg aan de oostzijde, waar de wijk naadloos overgaat in de wijk Centrum. De wijk is gebouwd in de jaren '60en '70 van de vorige eeuw en bestaat grotendeels uit grondgebonden woningen met een deel hoogbouw langs de rand aan de zuidwestzijde bij het Prunusplantsoen, het Goudenregenplantsoen en het Seringenplantsoen. In de wijk liggen 2 parken, het Reijerpark en het Lohmanpark. De Populieren laan is een belangrijke groene ader door de wijk en verbindt de wijk zowel richting het zuiden als het noorden met de groene rand van Ridderkerk.

Het winkelaanbod in de wijk is zeer beperkt, er is een supermarkt en weinig tot geen detailhandel. Langs de Populierenlaan staan een aantal bedrijfsspanden.

Groen

De wijk West is ruim van opzet. De wijk- en buurtonsluitingswegen hebben veelal een breed profiel met ruimte voor groen en bomen. Wat echter opvalt is dat veel van dit groen van onvoldoende kwaliteit is. Bovendien is de inrichting van de onderbeplanting vaak monotoon.

[Prunuslaan – kleine boomjes van onvoldoende kwaliteit, waar plek is voor grote bomen]

In de buurstraatjes valt vooral de afwezigheid van groen op. Ondanks dat veel bewoners een redelijke voortuin hebben staan er nauwelijks bomen van formaat en goede kwaliteit in de straten. Waar bomen in de openbare ruimte staan, staan deze vaak in een te kleine boomspiegel.

Ook hier zie je dat het groen te lijden heeft onder de toegenomen parkeerdruk.

[Bomen aan de Beukenhof]

[Dennenstraat]

Van de 2347 bomen in de wijk West is de conditie van 743 bomen als onvoldoende bestempeld. Veel van deze bomen zijn snelgroeiende essen en populieren maar ook een flink aantal kleine boompjes in de straten (Prunus en Corylus).

Klimaat

Door de aanwezigheid van twee grote parken in de wijk maar ook de groene randen, het sportpark en brede groene lanen, is de factor hittestress relatief beperkt. Wel geeft de Klimateffectatlas (ruimtelijskeadaptatie.nl) specifiek voor deze wijk een groter risico op hitteberoerte aan vanwege de aanwezigheid van relatief veel ouderen. Dit betekent dat de aanwezigheid van verkoelend groen in een buurt of zelfs in de straat daarmee belangrijker wordt.

[Hittestress Klimateatlas Zuid-Holland]

Hitte

bron: van der Meer et al., 2009

Kwetsbare functies voor hitte

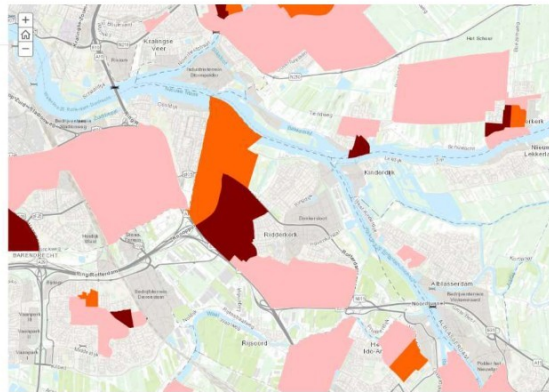

Gevoelige groepen voor hittebelasting zijn ouderen, mensen met overgewicht en mensen met hart- of bloedcirculatieproblemen. Tijdens hittegolven neemt de sterfte toe met ongeveer 12% volgens het CBS zijn in de zomer van 2003 in Nederland tussen de 1400 en 2200 meer doden gevallen als gevolg van de hogere temperaturen dan gebruikelijk. Ook in de zomer van 2006 was sprake van extra sterfte. Op de kaart hieronder staan buurten met een hoge concentratie aan ouderen.

Ook de infrastructuur kan last hebben van extreme hitte. Beweegbare bruggen kunnen door de hitte uitzetten waardoor koeling van de brug noodzakelijk kan worden om de werking te blijven garanderen.

De provincie Zuid-Holland heeft enkele natuurgebieden met een risico op natuurbranden. Deze bevinden zich in de duinen. Bij langdurige hitte en droge periodes neemt de kans op natuurbranden toe. Door klimaatverandering zal met name in de het en droge H-omans de kans op natuurbranden verder toenemen.

Kaartbronnen:
- Algemeen CBS-ers - CBS-ers en buurtkaart (2010)
- Natuurbrandrisico-kaart (2012)

[kwetsbare functies hittestress. Bron: klimaateffectatlas]

Voor de wateroverlast zie je in West vooral een probleem ontstaan in de kleine straten (zoals de Prunuslaan).

Vanuit beheer

Wat vanuit beheer opvalt in deze wijk is dat er vrij veel wortelopdruk van straatbomen. Dit duidt op een verstoorde voedings- en vochtbehoefte (meestal veroorzaakt door een beperkte groeiruimte).

Daarnaast zijn veel gazons en grasvelden in de loop der jaren dusdanig verzakt dat deze vol putten en bulten zitten. Dit geeft een vervelend maaibeeld.

SWOT

Sterktes

- Nabijheid van grote groengebieden
- Afwisseling in groen plekken

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Veel snelgroeibomen met onvoldoende conditie
- Beperkte groene buffer richting A16

Bedreigingen

- Toename van autoverkeer op de A16
- Verdere afname kwantiteit en kwaliteit groen in woonstraten

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen
- Bij herinrichting van straten vergroening i.c.m. klimaatadaptatie meenemen
- Bij herinrichting de inclusieve waarde van groen meenemen en zorgen dat deze in stand blijft en waar mogelijk verbeterd. Voorbeeld: waar 10 bomen in een straat moeten wijken voor auto's bijvoorbeeld 2 bomen terugbrengen die gezamenlijk een grotere waarde vertegenwoordigen.

6.1.3 Oost

OOST

1117 BOMEN 34 GESLACHTEN:

Acer 180
Aesculus 5
Alnus 30
Amelanchier 20
Betula 42
Carpinus 43
Catalpa 6
Cercidiphyllum 1
Corylus 33
Cupressocypariss 1
Fagus 5
Fraxinus 285
Gleditsia 31
Juglans 3
Liquidambar 5
Malus 2
Metasequoia 3
Paulownia 1
Photinia 4
Pinus 2
Platanus 17
Populus 48
Prunus 168
Pterocarya 2
Pyrus 10
Quercus 82
Robinia 6
Salix 33
Sophora 1
Sorbus 12
Styphnolobium 3

Taxodium 1
Tilia 9
Ulmus 16

TOP 5 VOORKOMENDE BOOMGESLACHTEN

1. Fraxinus
2. Acer
3. Prunus
4. Quercus
5. Populus

14 BOMEN MET EEN SLECHTE CONDITIE TOP 5 BOMEN DIE ONVOLDOENDE SCOREN

1. Acer
2. Prunus
3. Fraxinus
4. Betula
5. Alnus

- Bomenconditie onvoldoende
- Bomenconditie voldoende
- Onbekende bomenconditie

Karakteristiek

De wijk Oost is, in tegenstelling tot zijn naam, de meest zuidelijke wijk van het dorp Ridderkerk. De wijk is gelegen tussen de Lagendijk, Burgemeester De Gaay Fortmanstraat, Jan Luykenstraat, Donkerslootweg, Vlietlaan, de vliet (als grens tussen Oost en Drievliet) en de rijkswegen A15/A16.

De wijk is grotendeels gebouwd in de jaren '60 van de vorige eeuw, met De Kerkweg als kruisend vroeg 20^e eeuwse lint en de buurt het Vondelparkck als recente toevoeging.

Oost kenmerkt zich door relatief veel verschillende buurtjes, gescheiden door grote infrastructuur.

De Burgemeestersbuurt kent veel appartementen met daartussen veel privaat groen. De Schrijversbuurt kenmerkt zich door veel grondgebonden woningen met aan de noord- en zuidzijde (Huygensplantsoen en het Kloosplantsoen) stroken hoogbouw. De Bloemenbuurt bestaat voornamelijk uit grondgebonden eensgezinswoningen. Het Vondelparkck bestaat uit een combinatie van nieuwe appartementen en eengezinswoningen.

Groen

De wijk Oost wordt aan de zuidzijde begrensd door het Oosterpark. Een belangrijk uitloopgebied voor de wijk en buffer richting de snelweg A16. Het groen in de wijk bestaat voor een deel uit het groen de grote infrastructuur die door de wijk gaat; de Geerlaan, de Klooslaan, de Vondellaan en de Burgemeester de Zeeuwstraat. De wijk kent opvallend weinig grotere groenplekken. Het parkje aan de Anjerstraat en de plantsoenen tussen de jaren '60 flats bepalen het groen op buurtniveau.

Waar de wijk in negatieve zin opvalt is de afwezigheid van beplanting in de straten. Dit geldt zowel voor de openbare ruimte als het groen in de tuinen. Het een versterkt het ander niet. Integendeel; waar er weinig groen is in de straat, lijkt dit ook te gebeuren in de tuinen.

[Van Eedenstraat]

[Begonistraat]

Zelfs de Bloemenbuurt doet zijn naam geen eer aan. Uitzondering zijn de zijstraten zoals de Dahliastraat, die zijn ingericht als woonerf. De beplanting is hier echter van matige kwaliteit met veel uitheemse bomen van de 3^e grootte in te kleine plantvakken.

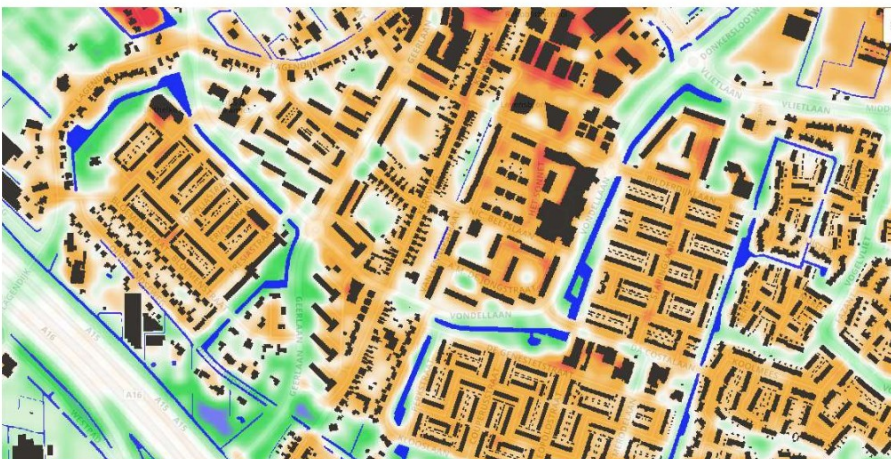

[Dahliastraat]

Van de 1117 bomen in de wijk West zijn er 14 (140?) met een conditie onvoldoende. Een groot deel hiervan bestaat uit kleinere bomen in de woonstraten maar ook snelgroeiende bomen als essen en berken komen veel voor.

Klimaat

Door de aanwezigheid van veel groen en water langs grote infrastructuur (zoals de Vondellaan en Burgemeester de Zeeuwstraat) is hittestress in oost niet direct een probleem. Verkoelend groen is relatief dichtbij. Wat wel opvalt zijn de aaneengesloten oranje vlakken van de Bloemenbuurt, Burgemeestersbuurt en Schrijversbuurt. De afwezigheid van groot groen en verkoelende groenvlakken zijn dit de grootste hitteïlanden onder de woonbuurten in Ridderkerk.

Vanuit wateroverlast is een groot deel van wijk Oost kwetsbaar. Met name de dichtbebouwde Kerkweg en de versteende Schrijversbuurt lopen kans om bij piekbuien onder water te lopen.

Vanuit beheer

In deze wijk zijn er relatief veel hazelaars geplant die in het najaar bij het vallen van de vruchten (nootjes) voor problemen zorgen. Lekke fietsbanden en verstopte kolken.

Veel gazons en grasvelden in de loop der jaren dusdanig verzakt dat deze vol putten en bulten zitten. Dit geeft een vervelend maaibeeld.

SWOT

Sterktes

- Groene hoofdwegen
- Veel variatie aan groene plekken

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Weinig groot groen
- Veel klein uitheems groen in wijken

Bedreigingen

- Klimaatverandering heeft zowel vanuit hitte als water mogelijk flinke impact
- Verdere afname kwantiteit en kwaliteit groen in woonstraten

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen
- Vanwege beperkte ruimte voor groen in wijken streven naar meer kwalitatief groen
- Bij herinrichting van straten vergroening i.c.m. klimaatadaptatie meenemen

- Bij herinrichting de inclusieve waarde van groen meenemen en zorgen dat deze in stand blijft en waar mogelijk verbeterd. Voorbeeld: waar 10 bomen in een straat moeten wijken voor auto's bijvoorbeeld 2 bomen terugbrengen die gezamenlijk een grotere waarde vertegenwoordigen.

6.1.4 Drievliet

DRIEVLIET

2445 BOMEN
48 GESLACHTEN:

Abies	Photinia
Acer	Picea
Aesculus	Pinus
Alnus	Platanus
Amelanchier	Populus
Betula	Prunus
Carpinus	Pterocarya
Catalpa	Pyrus
Cedrus	Quercus
Cercidiphyllum	Robinia
Cercis	Salix
Clerodendrum	Sorbus
Corylus	Styphnolobium
Crataegus	Taxodium
Cupressocypariss	Thuja
Fagus	Tilia
Fraxinus	Ulmus
Ginkgo	Zelkova
Gleditsia	
Juglans	
Koelreuteria	
Laburnum	
Lagerstroemia	
Liquidambar	
Liriodendron	
Magnolia	
Malus	
Metasequoia	
Morus	
Parrotia	

TOP 5 VOORKOMENDE BOOMGESLACHTEN

1. Acer
2. Prunus
3. Malus
4. Salix
5. Fraxinus

762 BOMEN MET EEN SLECHTE CONDITIE
TOP 5 BOMEN DIE ONVOLDOENDE SCOREN

1. Prunus
2. Acer
3. Malus
4. Sorbus
5. Pyrus

Fraxinus

Prunus

Acer

Salix

Malus

Karakteristiek

De wijk Drievliet is een woonwijk gebouwd in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw. Het is op Slikkerveer na de grootste wijk van Ridderkerk met ruim 3400 woningen.

De wijk wordt begrensd door de Rotterdamseweg in het oosten, de Vlietlaan in het noorden, de Oosterparkweg in het zuiden en de groene rand ten westen van de Vogelbuurt.

Het westelijk deel van Drievliet kan omschreven worden als een typische bloemkoolwijk. Met een prominente hoofdontsluiting van waaruit je naar binnen gekeerde, veelal doodlopende, hofjes kan bereiken. Het oostelijk deel van Drievliet is van een latere datum en formeler van opzet maar ook hier vormen naar binnen gekeerde buurtjes de karakteristiek, zij het wat minder afgesloten.

Drievliet bestaat hoofdzakelijk uit grondgebonden woningen met rondom het centrum nog wat appartement complexen.

Groen

Karakteristiek voor de wijk Drievliet is de sterke groene structuur die is gekoppeld aan de hoofdwegen en de aanwezigheid van de groene lobben tussen de wijkdelen in. Vooral langs de lanen is de inrichting weinig afwisselend met veel heesters als onderbeplanting.

[Groen en breed profiel hoofdwegen. Vlietlaan]

[Groene lobben tussen de wijkdelen]

Ten zuiden van de wijk ligt over de gehele breedte van de wijk het Oosterpark. Een belangrijk uitloopegebied voor de wijk maar ook een belangrijke buffer richting de A16. Via de groene lobben is het Oosterpark uitstekend bereikbaar.

Ondanks de aanwezigheid van brede lanen en groene lobben kent de wijk Drievliet per saldo weinig groen. Reken je het areaal groen binnen de wijk terug dan kom je op een gemiddelde van 40m² groen per woning. Dit is ruim 30% minder dan de gemiddelde 60m² in Ridderkerk.

In Drievliet heeft de beperkte aanwezigheid van groen niet veel te maken met nieuwe ruimteclaims. De inrichting van de openbare ruimte in Drievliet is in de afgelopen decennia nauwelijks veranderd. De opzet van de wijk is nu eenmaal juist bedoeld om knusheid en gemoedelijkheid terug te brengen in een wijk. Met groen als gezellige aankleding.

[Rosmolen eind jaren '70]

Nu, 40 jaar verder, zien we dat het groen, op veel plekken in een matige conditie verkeerd. Van de 2445 bomen hebben er 762 een onvoldoende conditie. Met name in de smalle straatjes.

Een mooi moment om het groen, met de inzichten van nu, goed te bekijken. Een belangrijk aspect hierbij is de manier waarop wordt omgegaan met privégroen. Juist in een wijk als Drievliet met relatief weinig maar ook klein groen in de straten, wordt het groene beeld bepaald door de inrichting van de tuinen. Waar in de jaren '70 nog een weelderige groene tuin de trend was, is nu vooral beheerbaarheid en eenvoud bepalend.

Drievliet heeft aan oppervlakte bijna 2 maal zoveel erven en tuinen als openbaar groen. Een trend van verstenen heeft vooral hier een enorme impact.

[Versteende tuinen]

[Houdbaarheid huidig groen beperkt]

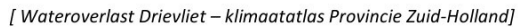
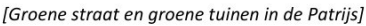
[Bomen in kleine boomspiegels]

Klimaat

Het effect van de versteende buitenruimte is duidelijk zichtbaar op de hittestresskaart van Drievliet. In principe is het groen van de groene lobben op korte afstand van de woningen beschikbaar maar de buurtjes springen er uit als aaneengesloten oranje vlakken. De knusse hofjes zijn bronnen van hitte.

[Hittestress Drievliet – klimaatatlas Provincie Zuid-Holland]

Vanuit beheer

Door de beperkte groeiruimte van bomen zijn er in deze wijk veel problemen met wortelopdruk. Ook hier veel gazons en grasvelden die in de loop der jaren zijn verzakt en daardoor lastig te maaien.

SWOT

Sterktes

- Groene hoofdwegen
- Parken in de vorm van lobben
- Veel variatie aan groene plekken

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Veel klein uitheems groen in wijken

Bedreigingen

- Klimaatverandering heeft zowel vanuit hitte als water mogelijk flinke impact
- Verdere afname kwaliteit groen in woonstraten
- Verstening van tuinen

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in de lobben en langs de lanen
- Vanwege beperkte ruimte voor groen in wijken streven naar meer kwalitatief groen
- Bij herinrichting van straten vergroening i.c.m. klimaatadaptatie meenemen
- Bij herinrichting de inclusieve waarde van groen meenemen en zorgen dat deze in stand blijft en waar mogelijk verbeterd. Voorbeeld: waar 10 bomen in een straat moeten wijken voor auto's bijvoorbeeld 2 bomen terugbrengen die gezamenlijk een grotere waarde vertegenwoordigen.

6.1.4.1 't Zand

'T ZAND

903 BOMEN
28 GESLACHTEN:

Acer 148
Aesculus 2
Alnus 70
Amelanchier 7
Betula 2
Carpinus 42
Crataegus 3
Fraxinus 103
Ginkgo 7
Gleditsia 19
Juglans 4
Liquidambar 21
Malus 55
Metasequoia 1
Morus 1
Parrotia 16
Paulownia 4
Platanus 2
Populus 20
Prunus 85
Pterocarya 1
Pyrus 26
Quercus 5
Robinia 12
Salix 100
Styphnolobium 33
Tilia 99
Ulmus 12

TOP 5 VOORKOMENDE BOOMGESLACHTEN

1. Acer
2. Fraxinus
3. Salix
4. Tilia
5. Prunus

314 BOMEN MET EEN SLECHTE CONDITIE
TOP 5 BOMEN DIE ONVOLDOENDE SCOREN

1. Acer
2. Fraxinus
3. Malus
4. Styphnolobium
5. Prunus

Fraxinus

Prunus

Acer

Salix

Tilia

Karakteristiek

De wijk 't Zand is de nieuwste wijk van Ridderkerk. De wijk is ontstaan in de jaren '90 en zou je kunnen omschrijven als een typische VINEX-wijk. Aan de wijk wordt nog steeds gebouwd. De laatste uitbreidingen zijn die aan de zuidwestzijde ter hoogte van de Vossiusstraat.

De wijk 't Zand ligt opgesloten tussen de groene infrastructuur van de Middenmolendijk aan de zuidzijde, de Rotterdamseweg aan de oostzijde, het Havenkanaal aan de noordzijde en de Donkerslootweg aan de westzijde.

Het grootste gedeelte van 't Zand bestaat uit grondgebonden woningen, met wat hoogbouw rondom de van Leeuwenhoekstraat en het Erasmuspark.

Groen

Ten noorden van de Rotterdamseweg ligt het park de Gorzen, onderdeel van de Groene Kraag van Ridderkerk. Samen met de Crezéepolder vormen de Gorzen een groot aaneengesloten natuurgebied. Voor de wijk 't Zand een enorme kwaliteit aan bovenwijks groen op loopafstand.

Opvallend aan de groenstructuur van de wijk zelf zijn de groene omzoming en de aanwezigheid van een groot parkgebied in de vorm van het Erasmuspark. Het groengebied tussen Vietlaan en Hugo de Grootlaan zal in de toekomst nog worden bebouwd. Het Erasmuspark fungeert als wijkpark en bestaat voornamelijk uit intensief beheerd gazon, heesters en parkbomen.

Het groen in de wijk zelf is vooral erg zakelijk en typerend voor een wijk uit deze tijd. Speelplekken en plantsoenen in strak gemaaid groen en een boomstructuur die bestaat bij de gratie van de parkeervakken. Per straat zie je structuren van 1 soort.

De conditie van de bomen is overwegend goed, passend bij de leeftijd van de wijk. Wel zijn in deze wijk de zelfde problemen te verwachten als in bijvoorbeeld Drievliet. In de toekomst zullen ook hier de bomen door gebrek aan groeiruimte uit gaan vallen.

In de wijk staan wel veel inheemse soorten maar toch ook weer veel Prunus.

Klimaat

De aanwezigheid van veel groen aan de randen van 't Zand heeft een duidelijk positief effect op het leefklimaat. Koelere gebieden dringen mooi door tot bijna op buurniveau. Toch zijn de buurten zelf wel echte hitteeilanden. Dit kan te maken hebben met het relatief jonge groen maar het effect is ook terug te voeren op de grote hoeveelheid verharding in het openbaar gebied.

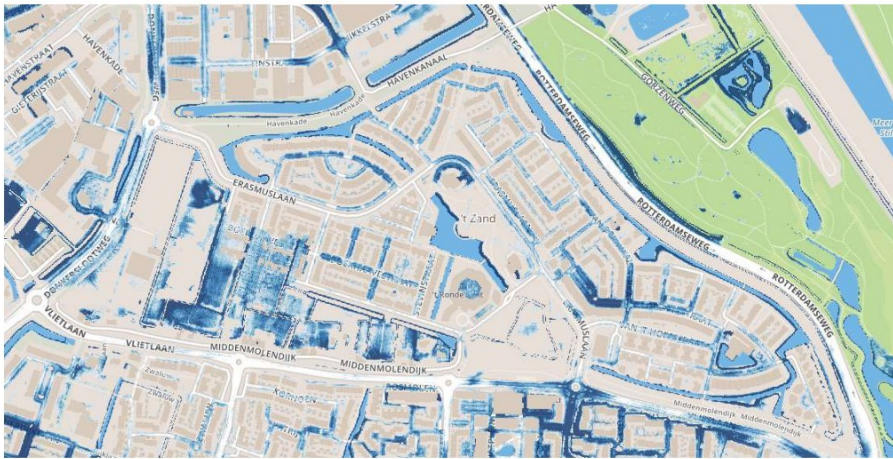

[Veel verharding. Boerhaavestraat]

De relatief kleine tuinen zijn daarnaast ook nog eens grotendeels verhard.

[Verharde voortuinen. Swammerdamstraat]

Opvallend is dat in het meest recent aangelegde deel van 't Zand de mogelijke wateroverlast ook het grootst lijkt. Dit zijn de straten met veel verharding en beperkte mogelijkheden om water tijdelijk te bufferen.

Beheer

't Zand is een wijk met weinig problemen vanuit beheer. Wel zijn er al plekken die voor problemen zorgen die we kennen uit andere wijken. Zo zorgt de grote hoeveelheid aan verharding/parkeerplaatsen voor de nodige wortelopdruk. Met name Elzen veroorzaken schade op dit moment.

SWOT

Sterktes

- Groene hoofdwegen
- Centraal gelegen wijkpark
- Nabijheid Gorzen en Crezéepolder

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Veel verharding

Bedreigingen

- Klimaatverandering heeft zowel vanuit hitte als water mogelijk flinke impact
- Verdere afname kwaliteit groen in woonstraten
- Verstening van tuinen

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in het Erasmuspark
- Vanwege beperkte ruimte voor groen in wijken streven naar meer kwalitatief groen; groter en meer variatie
- De ruimte die er nog is in de wijk benutten voor vergroening i.c.m. klimaatadaptatie

6.1.5 Oostendam

OOSTENDAM

96 BOMEN 16 GESLACHTEN:

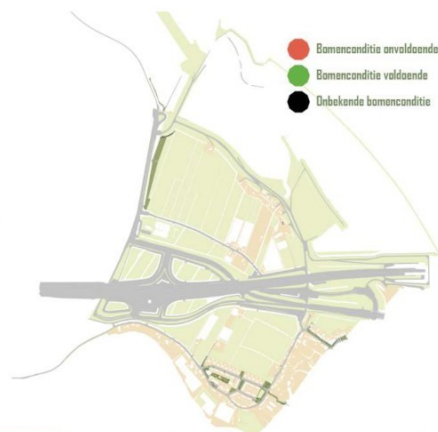
Acer 30
Alnus 1
Betula 2
Carpinus 2
Crataegus 2
Fagus 3
Fraxinus 2
Juglans 1
Parrotia 2
Prunus 22
Quercus 3
Robinia 4
Salix 3
Sorbus 3
Taxus 4
Tilia 12

TOP 5 VOORKOMENDE BOOMGESLACHTEN

1. Acer
2. Prunus
3. Tilia
4. Robinia
5. Salix

19 BOMEN MET EEN SLECHTE CONDITIE TOP 5 BOMEN DIE ONVOLDENDE SCOREN

1. Tilia
2. Acer
3. Prunus
4. Sorbus
5. Carpinus

Karakteristiek

Oostendam is ontstaan, zoals de naam al zegt, aan de Oostendam. De afdamming van de Waal ter hoogte van de Veersedijk/Damstraat. Dit gebeurde in 1331. Tussen de dam en de rivier de Noord werd een haven aangelegd die fungeerde als belangrijk overslagpunt voor onder andere de vlasteelt. Tot aan de 20e eeuw is de bebouwing van Oostendam redelijk beperkt gebleven tot woningen rondom deze haven en wat uitbreidingen aan de Pruimendijk. In de jaren '60 van de vorige eeuw werd het woonbuurtje aan de Tarwestraat ontwikkeld met voornamelijk grondgebonden eengezinswoningen.

Groen

Het openbaar groen van Oostendam bevindt zich voornamelijk in het buurtje rondom de Tarwestraat, in de vorm van vrij forse plantsoenen. Daarnaast wordt het beeld van Oostendam in grote mate bepaald door de beplanting langs de dijken; de Pruimendijk en de Damstraat.

Ondanks het beperkte openbare groen is er in Oostendam aan groene ruimte geen gebrek. Het landschap van de Waal is goed bereikbaar van de zijde van Hendrik Ido Ambacht. De Pruimendijk zelf is een directe verbinding met het aanliggende agrarische landschap.

Het groen in Oostendam is van goede kwaliteit al is de inrichting in de plantsoenen zakelijk met strak geschoren gazons en heesters. Veel van de bomen zijn klein of hebben vormsnoei.

[Bomen met vormsnoei aan de Damstraat]

Klimaat

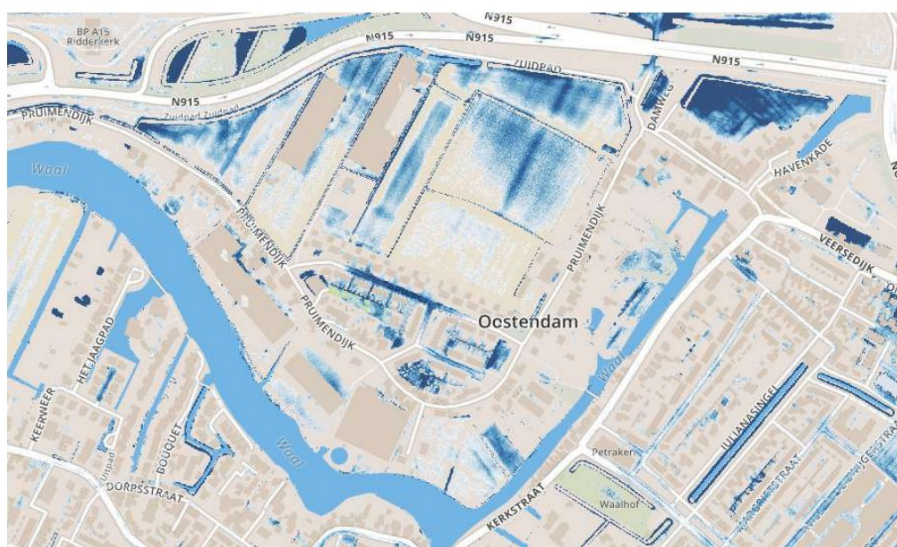
Hittestress in in Oostendam geen probleem. De nabijheid van de Waal en omliggende akkerbouwgebieden zorgen voor voldoende verkoeling.

Rondom de Tarwestraat lijkt er een grote kans tot wateroverlast te zijn. Dit kan te maken hebben met de toch wel kale woonstraten in combinatie met versteende tuinen van de rijtjeswoningen.

[Versteende straten met weinig opgaand groen]

Vanuit beheer

Beheerstechnisch zijn er geen bijzonderheden te vermelden.

SWOT

Sterktes

- Dorps karakter
- Landschappelijke gelegen
- De Waal vlakbij

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Veel verharding rondom de buurt aan de Tarwestraat

Bedreigingen

- Transformatie van het agrarisch gebied heeft direct invloed op de woonkwaliteit
- Verstening van tuinen

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in de plantsoenen
- Meer bomen en minder vormsnoei langs de dijken en in plantsoenen
- Ontharden van tuinen

6.1.5.1 Rijsoord

RIJSOORD

1048 BOMEN 31 GESLACHTEN:

Acer 146
Aesculus 3
Alnus 74
Amelanchier 1
Betula 57
Carpinus 36
Castanea 1
Cercis 2
Cornus 1
Corylus 9
Crataegus 2
Fagus 8
Fraxinus 294
Juglans 4
Liriodendron 1
Malus 9
Picea 1
Pinus 1
Platanus 3
Populus 72
Prunus 138
Pterocarya 1
Pyrus 17
Quercus 28
Robinia 16
Salix 47
Sorbus 4
Taxus 1
Thuja 1
Tilia 13
Ulmus 48

TOP 5 VOORKOMENDE BOOMGESLACHTEN

1. Fraxinus
2. Acer
3. Prunus
4. Alnus
5. Populus

454 BOMEN MET EEN SLECHTE CONDITIE TOP 5 BOMEN DIE ONVOLDOENDE SCOREN

1. Fraxinus
2. Prunus
3. Acer
4. Alnus
5. Betula

- Bomenconditie onvoldoende
- Bomenconditie voldoende
- Onbekende bomenconditie

Karakteristiek

Rijsoord is oorspronkelijk een dijkdorp. Het is een van de 'kiemen' van Ridderkerk die zich echt als dorp heeft ontwikkeld. Rijsoord kent als wijk verschillende buurtjes met zijn eigen karakteristieken.

Rijsoord stamt uit de 15^e eeuw maar maakt pas rond 1850 een flinke groei langs de dijk door vanwege de aanleg van Rijksstraatweg inclusief tramlijn. Via de Lagendijk is Rijsoord direct verbonden met Ridderkerk. Rond 1935 krijgt Rijsoord nog een directe verbinding met Ridderkerk met het doortrekken van de Kerkweg tot aan de Rijksstraatweg.

Tot aan de Tweede Wereldoorlog is Rijsoord voornamelijk een lintdorp. Vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw worden ten oosten van de Mauritsstraat een aantal buurtjes gebouwd met grondgebonden eengezinswoningen. In de jaren '80 is Rijsoord verder uitgebreid met een buurtje ten westen van de Mauritsweg; de Mauritshoek.

De Mauritshoek heeft de kenmerken van een bloemkoolwijkje, met hofjes en gebogen straatjes, maar de structuur is wat losser dan een typische jaren '70 wijk.

Tussen het Schalksedijkje aan de Waal en de Rijksstraatweg heeft Rijsoord nog een buurtje met bungalowwoningen op grote tuinen.

De laatste uitbreiding van Rijsoord is die rond de Dominee Allendorpstraat. Een planmatige uitbreiding van identieke herenhuizen met kleine tuinen en smalle straten.

[Dominee van Allendorpstraat]

Groen

Rijsoord ontleent zijn groene kwaliteiten aan zijn directe ligging aan de Waal, zijn ligging in het nog grotendeels open agrarische landschap en de ligging nabij het Waalbos. In Rijsoord zelf bevindt het meeste groen zicht langs de doorgaande infrastructuur. Brede stroken langs deze infrastructuur vormen tevens de parkjes en plantsoenen van Rijsoord.

In de buurtjes wordt de kwaliteit van het groen bepaald door de opzet van de buurt.

Ten oosten van de Mauritsweg, in de jaren '60 buurt, erg weinig groen in de straten. Ten westen van de Mauritsweg, in de jaren '80 buurt, veel bomen maar met beperkte groeiruimte. En in de meest recente uitbreiding aan de van Allendorpstraat nauwelijks openbaar groen.

Van alle wijken heeft Rijsoord in verhouding het minste openbaar groen. Daarbij hebben in verhouding de meeste bomen een onvoldoende conditie (454 van de 1048).

Klimaat

De kans op hittestress of wateroverlast is beperkt voor Rijsoord. De hoge ligging als dijkdorp en de aanwezigheid van veel water en groen in de buurt beperken deze overlast.

Opvallend is de kans op wateroverlast in het buurtje aan het Schalksdijkje. Waarschijnlijk is de lage ligging in combinatie met mogelijke bodemdaling hier een mogelijk knelpunt.

Vanuit beheer

De problematiek in Rijsoord is vergelijkbaar met die in de wijk West. Ook hier is er veel sprake van opdruk door boomwortels in de buurtjes. Ook is door zetting in de plantsoenen sprake van ongelijke gazons.

SWOT

Sterktes

- Dorps karakter
- Landschappelijke gelegen
- De Waal vlakbij

Zwaktes

- Weinig hoogwaardig groen in de straten
- Veel verharding in de buurten
- Kwetsbaar groen langs wegen

Bedreigingen

- Toekomstige transformatie van het agrarisch gebied heeft direct invloed op de woonkwaliteit
- Verstening van tuinen
- Verbreding van wegen gaat ten koste van karakter van groene linten

Kansen

- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in de plantsoenen
- Hoogwaardig groen langs dijken en doorgaande wegen
- Ontharden van tuinen

6.1.6 Bolnes

BOLNES

2196 BOMEN 44 GESLACHTEN:

Acer 317
Aesculus 28
Alnus 4
Alnus 68
Amelanchier 6
Betula 48
Carpinus 81
Carya 1
Castanea 3
Catalpa 17
Cercis 2
Chamaecyparis 7
Corylus 16
Crataegus 9
Cupressocyparis 5
Fagus 24
Fraxinus 229
Gleditsia 85
Hibiscus 4
Juglans 3
Larix 2
Liquidambar 25
Liriodendron 8
Magnolia 9
Malus 37
Ostrya 9
Parrotia 12
Pinus 6
Platanus 165
Populus 67

Prunus 233
Pterocarya 5
Pyrus 64
Quercus 176
Rebinia 25
Salix 84
Sorbus 23
Symplocobium 1
Syringa 5
Taxodium 43
Thuja 9
Tilia 187
Ulmus 32
Zelkova 2

TOP 5 VOORKOMENDE BOOMGESLACHTEN

1. Acer
2. Prunus
3. Fraxinus
4. Tilia
5. Quercus

741 BOMEN MET EEN SLECHTE CONDITIE TOP 5 BOMEN DIE ONVOLDOENDE SCOREN

1. Acer
2. Fraxinus
3. Prunus
4. Pyrus
5. Quercus

- Bomenconditie onvoldoende
- Bomenconditie voldoende
- Onbekende bomenconditie

Karakteristiek

Bolnes is nu een van de wijken van Ridderkerk maar is begonnen als zelfstandig dorp aan de Nieuwe Maas. Tot aan het begin van de 20^e eeuw is Bolnes niet meer dan een lintdorp aan de Ringdijk. In de tweede helft van de 20^e eeuw vindt de eerste grote uitbreiding van Bolnes plaats. In de oksel van de Ringdijk en het Dijkje wordt het wijkje Oud-Bolnes gebouwd speciaal voor arbeiders van de nabijgelegen scheepswerf.

Na de Tweede Wereldoorlog breidt Bolnes zicht oostwaarts uit tot aan De La Reystraat met een combinatie van middenhoogbouw en grondgebonden woningen.

In de jaren zeventig wordt de Rivierenbuurt van Bolnes ontwikkeld en breidt Bolnes zich tot aan de Kievitsweg. Met deze ontwikkeling krijgt Bolnes ook een nieuw centrum; winkelcentrum Bolnes-Zuid.

Het westelijk deel van de Rivierenbuurt bestaat uit eengezinswoningen die in clusters rondom woonerven en hofjes zijn gegroepeerd. Het oostelijk deel van de Rivierenbuurt, ten oosten van de Rijsingel, bestaat voornamelijk uit hoogbouw.

Vanaf de jaren '90 is er een nieuwe relatie gelegd van Bolnes met de rivier. Door het verdwijnen van de scheepswerven van Bolnes ontstond er ruimte voor ontwikkeling aan het water. In de jaren '90 en '00 is op het voormalige Boelterrein de wijk Maasdonck ontwikkeld. Op dit moment wordt het project Riedewerf uitgevoerd op een naastgelegen voormalig werfterrein.

Groen

De geïsoleerde ligging van Bolnes en de van oorsprong sterke eigen relatie met de Nieuwe Maas hebben er voor gezorgd dat Bolnes zijn dorpse karakter heeft behouden. Dat dorpse karakter vertaalt

zich ook in de grote variatie aan groene ruimtes in het dorp. Elk buurtje heeft wel een parkje of groot plantsoen.

Het voormalige polderlandschap komt sterk terug in de groene dooradering van Bolnes. Het Dijkje, de oude boezem en de Rijnsingel vormen samen de noord-zuid gerichte hoofdgroenstructuur van Bolnes. In oost-westelijke richting fungeert het centrum van Bolnes als verbindende schakel.

Door zijn dorpse opzet is Bolnes is er veel groen aanwezig in Bolnes. In buurtjes waar door ruimtegebrek geen ruimte is voor bomen in het straatprofiel, ogen de tuintjes vaak juist wel groen. Hier lijkt de groene opzet van Bolnes en het dorpse karakter ook zijn weerslag te vinden in de manier waarop met privégroen wordt omgegaan.

[IJsselstraat Bolnes]

[Paul Krugerstraat Bolnes]

De meeste bomen in Bolnes die onvoldoende groeien staan op plaatsen met veel verharding. Vooral rond het centrum en op plaatsen die meer recent zijn ontwikkeld (zoals de Nelson Mandelastraat) is de kwaliteit van het groen onder de maat.

De Donckse velden zijn het belangrijkste uitloopegebied van Bolnes. Van hieruit is er een directe verbinding met het Donckse bos en de rest van de Groene Kraag van Ridderkerk.

Klimaat

Door de goede dooradering met groen is hittestress in Bolnes waarschijnlijk niet aan de orde. Een aantal plekken vallen op vanwege een verhoogde kans. Dit zijn met name de buurtjes die recent zijn gebouwd (rond Waterland, Nelson Mandelastraat, van Riebeekstraat). De directe relatie met de aanwezigheid van groen is hier evident; het groen is hier nog niet voldoende uitgegroeid, er is veel verharding en op een aantal plekken is de conditie van het groen onvoldoende.

Rond de Nelson Mandelastraat en de van Riebeekstraat zijn ook de meeste problemen te verwachten met waterberging na een piekbui. Ook in de Rivierenbuurt kunnen straten flink blank komen te staan. Op deze plekken is relatief weinig oppervlakte aan groen en veel verharding.

Vanuit beheer

Een wijk met weinig problemen ten aanzien van de inrichting. Op een aantal plekken zit veel veen in de bodem waardoor er veel onkruid groeit.

SWOT

Sterktes

- Dorps karakter
- Ruimtelijke en groen van opzet
- Orientatie op de Nieuwe Maas

Zwaktes

- De nieuwste uitbreidingen kennen de minste groene kwaliteit

Bedreigingen

- Behoud van het dorpse karakter onder druk
- Verstening van tuinen

Kansen

- Versterken van groene hoofdstructuur noord-zuid
- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in de plantsoenen

6.1.7 Slikkerveer

SLIKKERVEER

2234 BOMEN 52 GESLACHTEN:

Acer 218	Paulownia 1
Aesculus 19	Photinia 4
Alnus 77	Picea 3
Amelanchier 29	Pinus 1
Betula 176	Platanus 59
Carpinus 74	Populus 37
Castanea 3	Prunus 315
Catalpa 14	Pterocarya 3
Cedrus 4	Pyrus 62
Chamaecyparis 6	Quercus 70
Cornus 1	Robinia 28
Corylus 11	Salix 140
Crataegus 4	Sequoiadendron 1
Cupressocyparis 2	Sorbus 5
Fagus 41	Styphnolobium 12
Fraxinus 205	Taxodium 8
Ginkgo 5	Taxus 23
Gleditsia 47	Tetradium 7
Gymnocladus 1	Thuja 4
Hibiscus 1	Tilia 384
Ilex 1	Ulmus 7
Juglans 8	
Liquidambar 50	
Liriodendron 11	
Magnolia 8	
Malus 20	
Metasequoia 4	
Morus 1	
Nyssa 1	
Ostrya 2	
Parrotia 7	

TOP 5 VOORKOMENDE BOOMGESLACHTEN

1. Tilia
2. Prunus
3. Fraxinus
4. Betula
5. Salix

763 BOMEN MET EEN SLECHTE CONDITIE TOP 5 BOMEN DIE ONVOLDENDE SCOREN

1. Betula
2. Acer
3. Prunus
4. Tilia
5. Fraxinus

Karakteristiek

Slikkerveer is de grootste wijk van Ridderkerk, met 4.112 woningen in 2019.

Slikkerveer is net als Bolnes ontstaan als dorp aan de Ringdijk, zo rond de tweede helft van de 15^e eeuw. De eerste ontwikkeling van Slikkerveer is met name bepaald door de aanwezigheid van de scheepswerven en aanverwante industrie aan de Nieuwe Maas, vanaf einde 19^e eeuw. Met de aanleg van de Willemstraat werd de eerste stap gezet in de bebouwing van de polder. Na de Tweede Wereldoorlog wordt de ruimte tussen de Willemstraat en de Ringdijk bebouwd met arbeiderswoningen. De opzet van de wijk is parallel aan de Willemstraat en volgt hiermee de oude structuur van de poldersloten. De eerste uitbreiding van Slikkerveer vond plaats langs de Willemstraat.

Vanaf begin jaren '70 wordt het hele gebied ten westen van de Willemstraat bebouwd. Voor een groot gedeelte met buurtjes bestaande uit eengezinswoningen gegroepeerd in buurtjes van open en halfopen bouwblokken. Een deel van de uitbreidingen, aan weerszijden van de Reijerweg, bestaat uit middelhoge stempelbouw. De oude polderverkaveling is hier in beperkte mate nog zichtbaar.

In de jaren '90 is op het terrein van het voormalige zwembad, tussen Kievitsweg en Rotterdamsweg, een bungalowwijkje gebouwd. De meeste recente ontwikkeling is het gebied tussen Sweelinckstraat en Willem Landéstraat, waar op de plek van voormalige jaren '60 flats nieuwe appartementen zijn verrezen.

Groen

Slikkerveer is vrij dicht bebouwd. Met name binnen de plantmatige uitleg met arbeiderswoningen ten oosten van de Willemstraat is er weinig openbaar groen aanwezig. Het belangrijkste groen bevindt zich in of langs de historische lijnen Stadhouderslaan/Willemstraat en langs de Ringdijk.

Aan de westzijde van Slikkerveer bevinden zich nog redelijk veel flats met grote plantsoenen. Het Electropark en het park aan de Ringdijk zijn de voornaamste buurtparken.

De gazons en plantsoenen worden op veel plekken intensief gemaaid.

Van de 2234 bomen in Slikkerveer zijn er 783 met een onvoldoende conditie. Een opvallend groot deel van de bomen in de woonstraten is onvoldoende. Onder andere in de Nassaustraat, waar snelgroeiende berken in een te kleine boomspiegel staan.

{Nassaustraat Slikkerveer}

In het westelijk deel van Slikkerveer valt juist het gebrek aan bomen in de straten op. Op een aantal plaatsen wordt dit gecompenseerd door zeer groene tuinen, zoals in de Dopperstraat.

[Brucknerstraat, Slikkerveer]

[Dopperstraat, groene tuinen]

Het belangrijkste uitloopgebied voor de inwoners van Slikkerveer is het Doncksebos. Het park is goed bereikbaar via de diverse oost-west verbindingen in Slikkerveer. De belangrijkste hiervan is de Johan Sebastian Bachstraat-Juliana van Stolbergstraat, als brede groene laan tussen park en Ringdijk.

Klimaat

Vanuit hittestress zijn er weinig problemen te verwachten in Slikkerveer. Gezien de beperkte hoeveelheid groen in het oostelijk deel van Slikkerveer was de verwachting dat er meer hittestress zou kunnen optreden. Opvallend is echter de enorm koele lijn van de Oranjestraat. Dit is een laan met grote bomen. Het verkoelend effect hiervan is direct afleesbaar.

[Oranjestraat Slikkerveer]

Wateroverlast zal in Slikkerveer een groter probleem kunnen worden. Met name op plekken met kale straten en veel verharde tuinen (zoals rond de Nassaustraat), is de kans groot.

Vanuit beheer

Op veel plekken in Slikkerveer lopen bomen tegen hun eindleeftijd aan, met bijbehorende problemen. Veel groen in straten is te groot aan het worden voor de plek waardoor er veel wortelopdruk is en bladafval kan leiden tot overlast.

SWOT

Sterktes

- Op zichzelf staande wijk
- Sterke groene structuren
- Verbinding met Ringdijk en Donckse Bos

Zwaktes

- Veel dichtbebouwde buurten
- Weinig groot groen in de wijk

Bedreigingen

- Herstructurering kan ten koste gaan van groen
- Verstening van tuinen

Kansen

- Versterken van groene hoofdstructuur noord-zuid en oost-west
- Groene kwaliteit koppelen aan groen van corporaties
- Monotoon groen omvormen naar meer biodivers groen. Met name in de plantsoenen

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen